

Toimialakatsaus

Teollisuus

Teknoliateollisuus

Sähkö- ja elektroniikkateollisuus	2
Metallien jalostus	8
Koneiden, metallituotteiden ja kulkuneuvojen valmistus	13

Metsäteollisuus

Paperiteollisuus	20
Puutuoteteollisuus	25

Muu teollisuus

Kemianteollisuus	31
Elintarviketeollisuus	36
Tekstiili-, vaatetus-, nahka- ja kenkäteollisuus	41

Rakentaminen	46
--------------------	----

Palvelut

Kauppa	49
Majoitus- ja ravitsemistoiminta	53
Liikenne	56
Rahoitus- ja vakuutustoiminta	59
Kiinteistö- ja liike-elämää palveleva toiminta, pl. asuntojen omistus	63

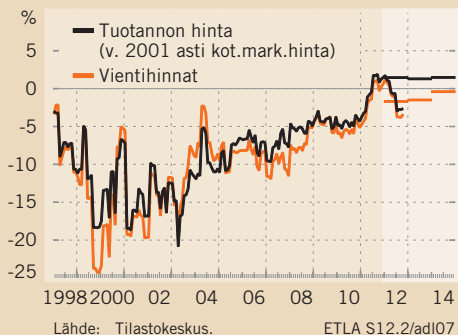
Sähkö- ja elektroniikkateollisuus

SÄHKÖ- JA ELEKTRONIIKKATEOLLISUUDEN HENKILÖSTÖN VÄHENEMINEN JATKUI MYÖS KOLMANNELLA NELJÄNNEKSELLÄ

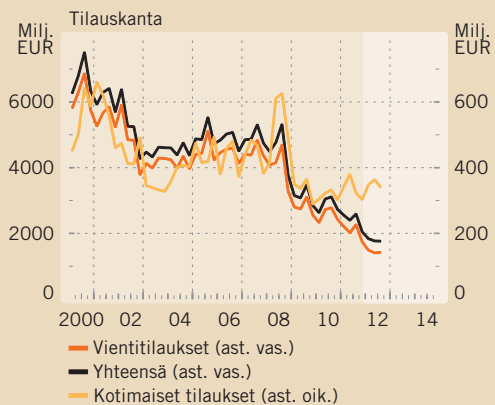
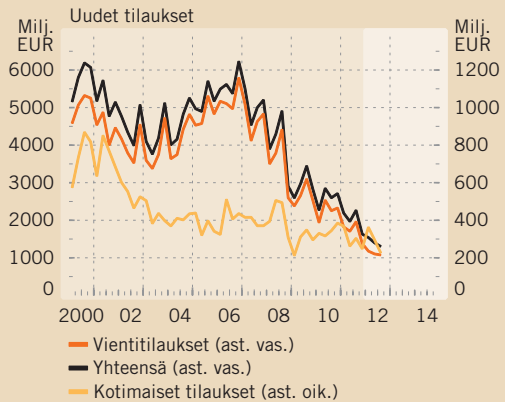
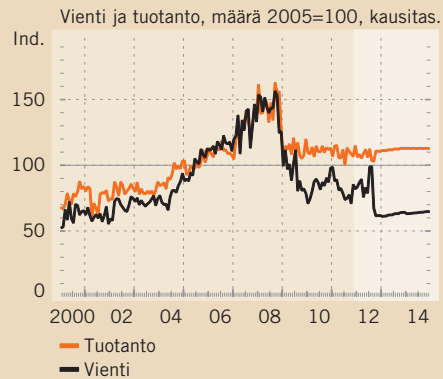
Toimialaluokituksessa (TOL 2008) toimiala jaetaan elektroniikkatuotteisiin (C26) sekä sähkökoneisiin ja -laitteisiin (C27). Elektroniikkatuotteiden tärkeimmät alatoimialat ovat tietoliikennelaitteet (263) sekä mittaus- ja testauslaitteet (265). Sähkökoneiden ja -laitteiden tärkeimmät alatoimialat ovat sähkömoottorit ja generaattorit (271), sähköjohdot ja kytkentälaitteet (273), valaisimet (274) sekä kodinkoneet (275).

Teknoliateollisuus ry:n mukaan sähkö- ja elektroniikkateollisuus työllisti vuoden 2011 lopussa noin 53 000 työntekijää Suomessa ja 171 000 henkilöä ulkomaisissa tytäryrityksissä. Kuluvan vuoden syyskuun lopussa toimialan henkilöstön määrä kotimaassa oli noin 44 000. Alan yritysten henkilöstön tarve väheni siten heinä-syyskuussa noin 8 prosenttia kesäkuun lopun tilanteeseen verrattuna ja noin 20 prosenttia vuodenvaihteen tilanteeseen verrattuna. Ulkomaisesta henkilöstöstä 80 prosenttia työskentelee kehittyvissä maissa Aasiassa, Afrikassa, Lähi-idässä, Keski- ja Itä-Euroopassa sekä Latinalaisessa Amerikassa.

Hintojen muutos

Vienti, tuotanto ja tilaukset

Lähteet: Teknoliateollisuus ry, Tullihallitus, Tilastokeskus.

ETLA S12.2/adI02

VIESTINTÄLAITTEIDEN OSUUS TOIMIALAN VIENNIN ARVOSTA ON ENÄÄ NELJÄNNES

Sähkö- ja elektroniikkateollisuuden viennin arvo oli kuluvan vuoden tammi-elokuussa 3 prosenttia edellisvuotista suurempi.

Viestintälaitteiden osuus koko sähkö- ja elektroniikkateollisuuden viennin arvosta on viime vuosina huomattavasti pienentynyt. Vielä vuonna 2008 niiden osuus oli 57 prosenttia, viime vuonna se oli enää 27 prosenttia ja kuluvan vuoden tammi-elokuussa 25 prosenttia.

MATKAPUHELIMIEN VIENNIN ARVO JÄI ALKUVUONNA HUOMATTAVASTI VIIMEVUOTISTA PIENEMMÄKSI

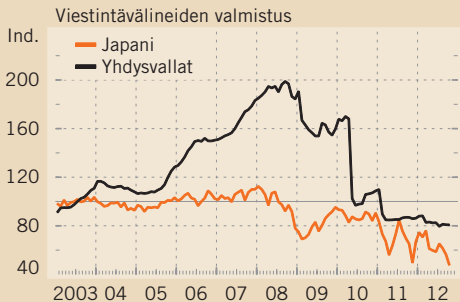
Tietokoneiden ja elektronisten ja optisten laitteiden osuus koko sähkö- ja elektroniikkateollisuuden viennin arvosta oli kuluvan vuoden tammi-

elokuussa enää 49.8 prosenttia. Ryhmän vienti lisääntyi arvoltaan 5 prosenttia viimevuotisesta.

Viestintälaitteiden osuus koko sähkö- ja elektroniikkateollisuuden viennin arvosta jäi kuluvan vuoden tammi-elokuussa 25.1 prosenttiin. Ryhmän viennin arvo kasvoi prosentin vuodentakaisesta.

Tietoliikennevälineitä valmistava Nokia ilmoitti kuluvan vuoden helmikuussa, että yhtiö siirtää kokoonpanotutantoaan Aasiaan tämän vuoden aikana, mutta Suomeen jää vielä asiakaskohtaisia älypuhelimien räätälöintiä ja pakkausta. Nokian päätös lopettaa matkapuhelimien tuotanto Salon tehtaalla tuli julkisuuteen kesäkuussa. Tämä tarkoittaa sitä, että sähkö- ja elektroniikkateollisuuden vienti supistuu myös tänä ja ensi vuonna.

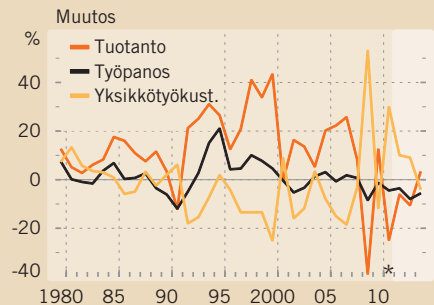
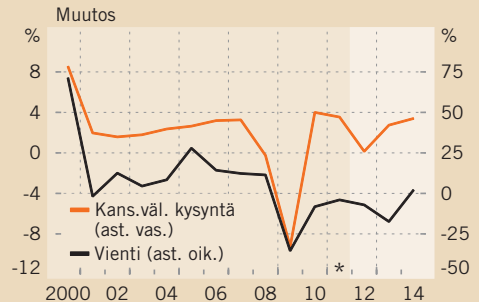
Kansainvälinen toimialakehitys, tuotannon määrä, 2003=100

Lähde: Bloomberg.

ETLA S12.2/adI08

Kysyntä, vienti ja tuotanto

Lähteet: Tullihallitus, OECD, Tilastokeskus.

ETLA S12.2/adI01

Suomessa valmistetut Nokian matkapuhelimet viedään lähinnä Euroopan maihin. Vietyjen puhelimien arvo oli kuluven vuoden alkupuoliskolla enää noin 600 miljoonaa euroa, mikä oli 15 prosenttia edellisvuotista vähemmän. Suomessa

valmistettujen puhelimien suurimmat ostajamaat olivat tammi-kesäkuussa Saksa, Venäjä ja Kiina. Viestintälaitteiden vienti on taantuman lisäksi kärsinyt heikosta kilpailukyvyistä tuotevalikoiman johdosta.

Keskeiset tunnusluvut

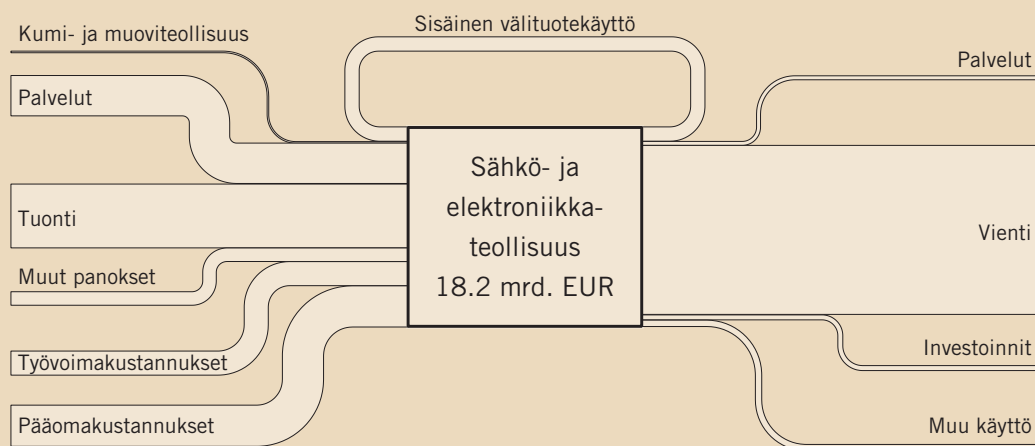
	2009	2010	% -muutos				Keskimäärin	
	2009	2010	2011*	2012 ^E	2013 ^E	2014 ^E	2007→11	2012→16 ^E
Vienti	-35.4	-8.2	-4.0	-7	-17	2	-6.6	-1
Vientihinta	-4.5	-5.5	-1.2	-2	-2	0	-5.8	-2
<i>Tuottavuuden osatekijät</i>								
Tuotanto (arvonlisäys)	-38.9	12.6	-25.0	-6.1	-10.6	3.2	-6.8	0.9
- työpanos	-8.5	-1.3	-4.5	-3.6	-8.0	-5.6	-2.4	-3.7
- työn tuottavuus	-33.2	14.1	-21.4	-2.6	-2.8	9.4	-1.9	5.1
siitä:								
- pääomavaltaituminen	3.5	0.5	1.5	-0.3	0.0	-0.2	1.2	-0.5
- kokonaistuottavuus	-35.5	13.5	-22.6	-2.3	-2.8	9.6	-2.8	5.6

Lähteet: Tilastokeskus, Tullihallitus.

Sähkö- ja elektroniikkateollisuuden hyödykevirrat vuonna 2011

PANOSKÄYTTÖ

TUOTOS

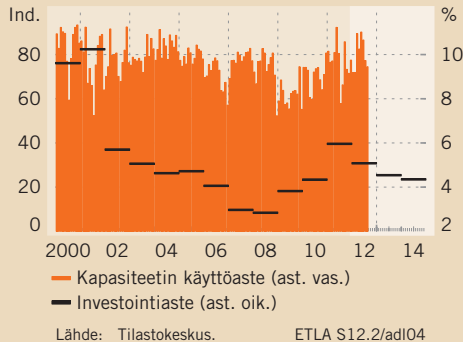
Lähteet: Tilastokeskus, ETLAn laskelmat.

ETLA S12.2/a13h

Nokian matkaviestimien kappalemääräinen myynti laski kuluvan vuoden kolmannella neljänneksellä 22 prosenttia vuodentakaisesta ja pro-

sentin edellisestä neljänneksestä. Kappalemääräinen myynti Eurooppaan väheni 29 prosenttia vuodentakaisesta ja 10 prosenttia edellisestä neljänneksestä.

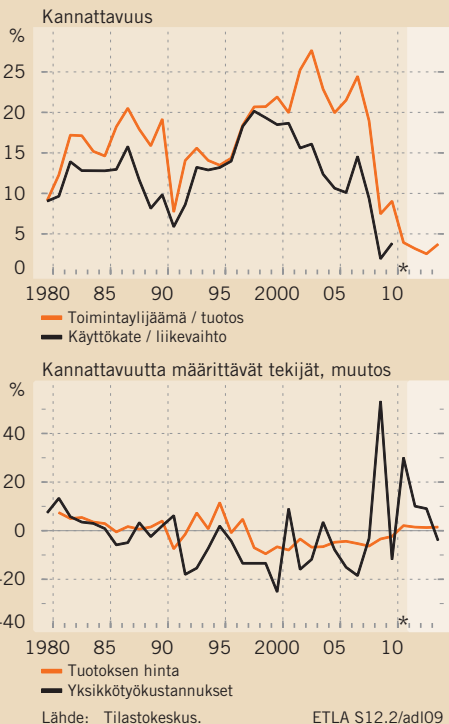
Kapasiteetin käyttöaste ja investointiaste

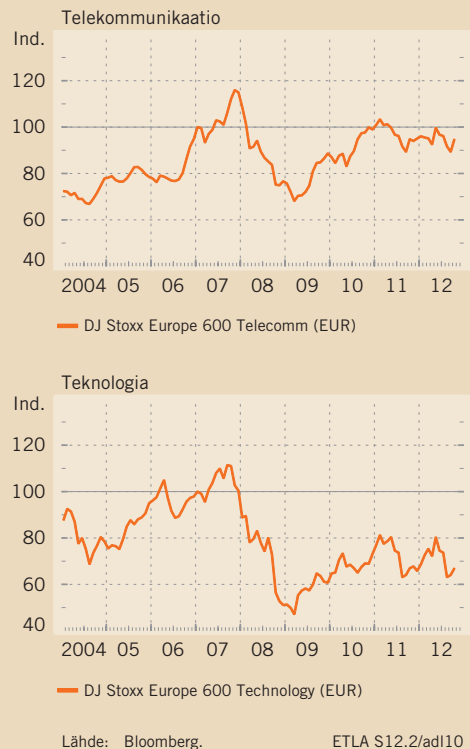
Markkinatutkija IDC arvioi kesäkuussa, että koko maailman matkapuhelinmarkkinat kasvavat tänä vuonna noin 4 prosenttia. Tutkimusyhtiö Gartnerin mukaan matkapuhelinvalmistaja Samsungin markkinaosuus oli toisella neljänneksellä 21.6 prosenttia ja Nokian 19.9 prosenttia.

Mittaus-, testaus- ja navigointilaitteiden osuus koko sähkö- ja elektroniikkateollisuuden viennistä oli kuluvan vuoden tammi-elokuussa vajaat 10 prosenttia. Säteilylaitteiden sekä sähkölääkintä- ja sähköterapialaitteiden osuus oli 5.3 prosenttia. Niiden vienti lisääntyi arvoltaan 33 prosenttia. Tietokoneiden ja niiden oheislaitteiden osuus

Kannattavuus

Osakekurssit, 2007/1 = 100, tuottoindeksit

oli 4.4 prosenttia. Elektronisten komponenttien ja piirilevyjen osuus oli 3.4 prosenttia. Ryhmän viennin arvo nousi 25 prosenttia.

Elektroniikkatuotteiden toimitukset Eurooppaan lisääntyivät tammi-elokuussa prosentin vuodentakaisesta. Euroopan osuus oli 58 prosenttia. Vienti Aasian (pl. Lähi- ja Kaukoitää) kohosi 37 prosenttia, ja sen osuus oli 21 prosenttia. Toimitukset Pohjois-Amerikkaan lisääntyivät 6 prosenttia edellisvuotisesta, ja alueen osuus oli vajaat 10 prosenttia. Lähi- ja Keski-idän osuus oli vajaat 4 prosenttia, vienti alueelle väheni peräti 43 prosenttia.

Tärkeimmät vientimaat olivat tammi-elokuussa Venäjä, Yhdysvallat, Kiina, Unkari, Saksa, Ruotsi ja Japani. Unkari ja Japani ovat uusia kärkimaiden joukossa.

SÄHKÖLAMPPUJEN JA VALAISIMIEN VIENTI ON VAHVASSA KASVUSSA

Sähkölaitteiden osuus sähkö- ja elektroniikkateollisuuden viennin arvosta nousi kuluvan vuoden tammi-elokuussa 50.2 prosenttiin. Niiden vienti lisääntyi arvoltaan 2 prosenttia vuodentakaisesta.

Sähkömoottorien, -generaattorien ja -muuntajien osuus sähkö- ja elektroniikkateollisuuden viennin arvosta oli kuluvan vuoden tammi-elokuussa 36 prosenttia. Ryhmän viennin arvo kasvoi prosen-

tin vuodentakaisesta. Sähköjohtojen ja kytkentälaitteiden osuus oli 6.2 prosenttia. Niiden vienti supistui 5 prosenttia. Sähkölampputen ja -valaisimien osuus oli 2.5 prosenttia, näiden tuotteiden vienti lisääntyi arvoltaan 11 prosenttia.

Suurin markkina-alue oli myös sähkölaitteiden osalta Eurooppa, ja sen vientiosuus oli 52 prosenttia. Toimitusten arvo väheni 6 prosenttia edellisvuodesta. Vienti Aasiaan (pl. Lähi- ja Kaukoitää) supistui 16 prosenttia, ja sen osuus oli vajaat 20 prosenttia. Vienti Pohjois-Amerikkaan kasvoi arvoltaan prosentin edellisvuotisesta, ja osuus oli 7 prosenttia. Afrikan osuus oli 6.8 prosenttia. Toimitukset Lähi- ja Keski-itään lisäänty-

Toimiala valmistaa tietoliikennelaitteita, sähkökoneita, instrumentteja ja konntorikoneita.

Toimialan osuus Suomen ¹⁾	%
teollisuuden jalostusarvosta	11.2
bruttokansantuotteesta	2.3
tavaraviennistä	13.4

¹⁾ käyvin hinnoin vuonna 2011.

Suurimmat yritykset vuonna 2011

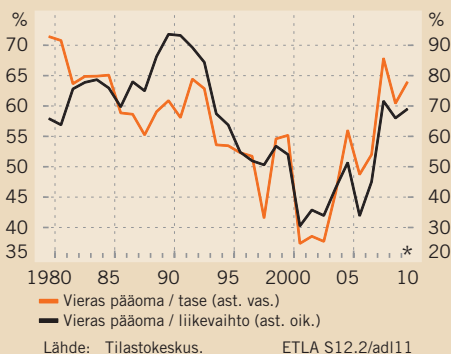
	Liikevaihto ¹⁾ , milj. e	Henkilöstö ¹⁾
Oyj Nokia Abp	38 659	134 000
ABB Oy	2 348	6 770
PKC Group Oyj	550	10 800
Vacon Oyj	381	1 470
Salcomp Oy	280	9 500

¹⁾ Globaali.

Vientiosuudet alueittain tammi-elokuu 2012, %

Venäjä	9.3	Eurooppa	54.9
Saksa	7.6	- EU27	40.5
Kiina	7.3	- Euroalue	21.9
Yhdysvallat	7.2	Pohjois-Amerikka	8.3
Ruotsi	6.3	Etelä-Amerikka	4.0
Unkari	3.9	Lähi- ja Keski-itä	4.3
Alankomaat	3.1	Kaukoitää	20.4
Iso-Britannia	2.8	Afrikka	4.4
Japani	2.7		
Italia	2.7		

Rahoitusrakenne

vät arvoltaan 39 prosenttia vuodentakaisesta, ja alueen vientiosuus oli vajaat 5 prosenttia. Etelä-Amerikan osuus oli vajaat 5 prosenttia, kun vienti alueelle lisääntyi 19 prosenttia edellisvuodesta.

Tärkeimmät vientimaat olivat tammi-elokuussa Saksa, Venäjä, Ruotsi, Kiina, Yhdysvallat, Viro ja Etelä-Afrikka.

SÄHKÖ- JA ELEKTRONIikkATEOLLISUUDEN VIENTI JA TUOTANTO VÄHENEVÄT TUNTUVASTI ENSI VUONNA

Valtaosa sähkö- ja elektroniikkateollisuuden tuotannosta menee vientiin. Teknologiaateollisuuden tilauskantatiedustelun mukaan elektroniikka- ja sähköteollisuuden uusien vientitilausten arvo jäi heinä-syyskuussa peräti 45 prosenttia vuodentakaisesta pienemmäksi. Kertyneen tilauskannan arvo oli 37 prosenttia edellisvuotista pienempi. Kolmannella neljänneksellä uusien tilausten arvo supistui 2 prosenttia edellisestä neljänneksestä.

Sähkö- ja elektroniikkateollisuuden viennin määrä lisääntyi ETLAn laskelmien mukaan kuluvan vuoden tammi-elokuussa 3.8 prosenttia vuodentakaisesta.

Arvioimme syyskuussa, että koko sähkö- ja elektroniikkateollisuuden viennin määrä supistuu tänä vuonna 7 prosenttia ja ensi vuonna 17 prosenttia. Laskelmiemme mukaan viestintälaitteiden viennin määrä supistuu tänä vuonna noin 20 prosenttia ja ensi vuonna vajaat 70 prosenttia. Viennin volyymit ovat viime vuosina kuitenkin pudonneet jo niin paljon, että vaikutus koko tavaraviennin volyymiin jää suhteellisen pieneksi. Vuonna 2000 viestintälaitteiden viennin osuus koko tavaraviennimme arvosta oli runsaat 22 prosenttia, mutta viime vuonna se oli enää vajaat 4 prosenttia. Tänä vuonna sen osuus laskee 3 prosenttiin.

Tuotannon määrä väheni teollisuustuotannon volyymi-indeksin mukaan tammi-syyskuussa 3.3 prosenttia vuotta aikaisemmasta. On hyvä pitää mielessä, että teollisuustuotannon volyymi-indeksin ja kansantalouden tilinpidon mukaiset tuotokset poikkeavat jonkin verran toisistaan.

Syyskuun ennusteessamme arvioimme, että toimialan tuotos vähenee tänä vuonna noin 6 prosenttia ja ensi vuonna noin 11 prosenttia.

Metallien jalostus

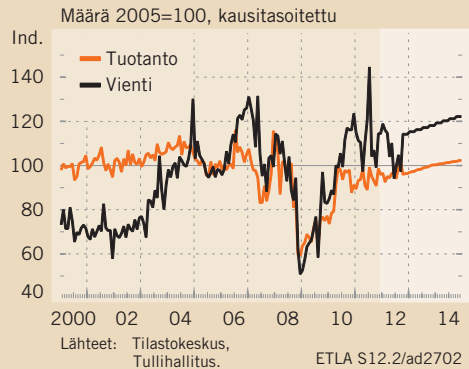
KIINAN OSUUS KOKO MAAILMAN TERÄKSEN TUOTANNOSTA NOUSEE TASAISESTI

Teräksen suurimmat tuottajamaat ovat Kiina, Japani, Yhdysvallat, Intia, Venäjä, Etelä-Korea ja Saksa. Niiden yhteenlaskettu osuus koko maailman tuotannosta oli kuluvin vuoden tammi-syyskuussa 77.2 prosenttia. Koko maailman teräksestä 65.1 prosenttia valmistettiin Aasiassa. Kiinan osuus koko maailman tuotannosta oli 47.2 prosenttia.

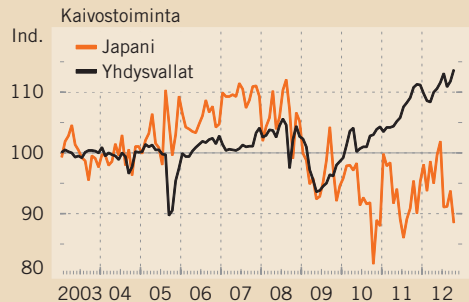
EU27-maiden osuus teräksen tuotannosta oli kuluvin vuoden tammi-syyskuussa 11.3 prosenttia. Euroopan unionin suurimmat valmistajat ovat Saksan lisäksi Italia, Ranska, Espanja, Iso-Britannia ja Puola. Suomi on suhteellisen pieni tekijä, mutta se mahtuu kuitenkin maailman 40 suurimman teräksen tuottajamaan joukkoon. Vuonna 2011 Suomi oli sijalla 35.

Kansainvälisen teräsjärjestön (World Steel Association) tilastojen mukaan koko maailman teräksen tuotanto kasvoi kuluvin vuoden tammi-syyskuussa vajaan prosentin viimevuotisesta. Kiinan tuotanto nousi 1.7 ja koko Aasian 1.5 prosenttia. Japanissa teräksen tuotanto lisääntyi vain 0.4

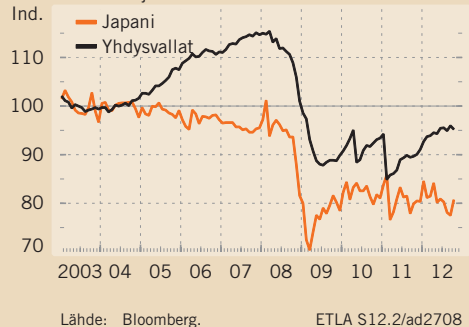
Vienti ja tuotanto

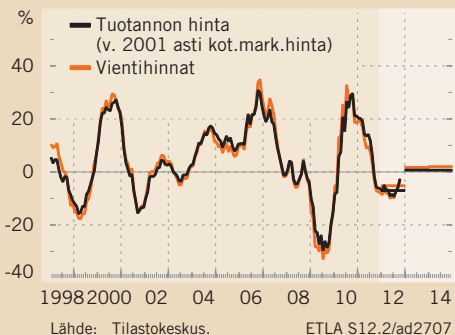
Kansainvälinen toimialakehitys, tuotannon määrä, 2003=100

Metallien jalostus

Hintojen muutos

prosenttia, mutta Intiassa ja Etelä-Koreassa se nousi 3 prosenttia. Taiwanissa tuotanto supistui vajaat 8 prosenttia vuodentakaisesta.

EU27-maiden tuotanto supistui tammi-syyskuussa vajaat 5 prosenttia. Saksassa teräksen valmis-

tus supistui niinkään vajaat 5 prosenttia, Italiassa vajaat 3 prosenttia Espanjassa ja Ruotsissa vajaat 12 prosenttia. Suomessa teräksen tuotanto supistui vajaat 4 prosenttia. Ranskassa tuotanto nousi runsaan prosentin ja Puolassa vajaat 2 prosenttia. Muun Euroopan valmistus kohosi vajaat

Keskeiset tunnusluvut

			% -muutos				Keskimäärin	
	2009	2010	2011*	2012 ^E	2013 ^E	2014 ^E	2007→11	2012→16 ^E
Vienti	-24.3	47.0	7.3	0	4	3	-0.1	3
Vientihinta	-25.4	17.3	5.4	-5	2	2	0.6	1
<i>Tuottavuuden osatekijät</i>								
Tuotanto (arvonlisäys)	-46.0	68.9	1.4	1.8	3.3	5.5	-21.0	4.1
- työpanos	-11.1	0.0	2.1	0.2	0.1	0.0	-2.4	0.1
- työn tuottavuus	-39.3	68.9	-0.7	1.6	3.2	5.5	-9.0	4.0
siitä:								
- pääomavaltuistuminen	3.9	0.2	-0.7	-0.1	-0.2	0.0	1.0	0.0
- kokonaistuottavuus	-41.6	68.5	0.1	1.7	3.4	5.4	-9.4	4.0

Lähteet: Tilastokeskus, Tullihallitus.

Metallien jalostuksen hyödykevirrat vuonna 2011

PANOSKÄYTTÖ

TUOTOS

Lähteet: Tilastokeskus, ETLAn laskelmat.

ETLA S12.2/a13f

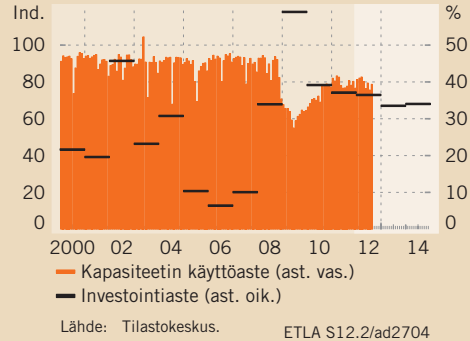
5 prosenttia. Venäjällä tuotanto nousi runsaat 4 prosenttia, mutta Ukrainassa se väheni runsaat 5 prosenttia. Pohjois-Amerikan tuotanto kasvoi vajaa 4 prosenttia ja Etelä-Amerikan vajaat 5 prosenttia.

TERÄKSEN KULUTUS JÄÄ ENSI VUONNA AIEMMIN ARVIOITUA PIENEMMÄKSI

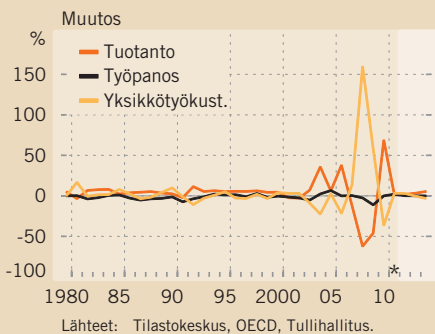
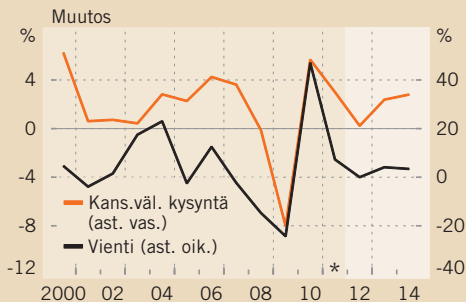
Teräksen kulutus nousi viime vuonna 6.2 prosenttia, mikä on hieman keväällä arvioitua enemmän. Kiinan osuus terästuotteiden kokonaiskulutuksesta oli 45.2 prosenttia ja EU27-maiden 11.1 prosenttia.

Kansainvälinen teräsjärjestö The World Steel Association on myös syksyllä alentanut teräksen kulutuksen kasvuennustettaan sekä tälle että ensi vuodelle. Järjestö arvioi kuluvan vuoden loka-kuussa, että koko maailman teräksen kulutus

Kapasiteetin käyttöaste ja investointiaste

Kysyntä, vienti ja tuotanto

ETLA S12.2/ad2701

Toimiala valmistaa rautaa, terästä, rautaseoksia, putkia, värimetalleja ja valumetalleja.

Toimialan osuus Suomen ¹⁾	%
teollisuuden jalostusarvosta	4.0
bruttokansantuotteesta	0.8
tavaraviennistä	13.8

¹⁾ käyvin hinnoin vuonna 2011.

Suurimmat yritykset vuonna 2011

	Liikevaihto ¹⁾ , milj. e	Henkilöstö ¹⁾
Outokumpu Oyj	5 009	8 650
Rautaruukki Oyj	2 798	11 800
Luvata Group Oy	1 707	6 390
Norilsk Nickel Harjavalta Oy	1 069	269
Kuusakoski Group Oy	978	3 220

¹⁾ Globaali.

Vientiosuudet alueittain tammi-elokuu 2012, %

Alankomaat	22.4	Eurooppa	82.1
Ruotsi	12.1	- EU27	69.1
Saksa	11.8	- Euroalue	45.7
Italia	5.6	- EFTA	7.9
Sveitsi	5.2	Pohjois-Amerikka	4.7
Yhdysvallat	4.0	Lähi- ja Keski-itä	0.8
Venäjä	3.8	Kaukoit	9.8
Iso-Britannia	3.7		
Kiina	3.0		
Puola	2.7		

kasvaa tänä vuonna 2.1 prosenttia. Euroalueen velkakriisin aiheuttama epävarmuus ja Kiinan odotettua suurempi kasvun hidastuminen ovat suurimmat syyt ennusteen alentamiseen.

Ensi vuonna maailman teräksen kulutuksen odotetaan kasvavan 3.2 prosenttia kansainvälisen teräsjärjestön mukaan.

Kehittyvien maiden teräksen kysyntä kasvaa tänä vuonna 3 prosenttia ja ensi vuonna 3.7 prosenttia. Kehittyneiden maiden teräksen kysyntä supistuu tänä vuonna 0.3 prosenttia ja kääntyy 1.9 prosentin kasvuun vuonna 2013.

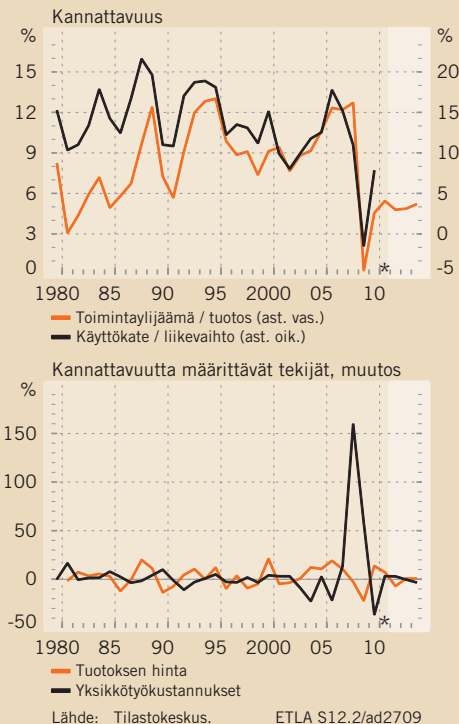
Kiinassa kulutuksen odotetaan kasvavan 2.5 prosenttia tänä vuonna ja 3.2 prosenttia ensi vuonna. Hallituksen elvyttävät toimenpiteet todennäköisesti parantavat taloudellista tilannetta.

Intiassa teräksen kysynnän kasvu hidastuu tänä vuonna vajaaseen 6 prosenttiin ja ensi vuonna 5 prosenttiin.

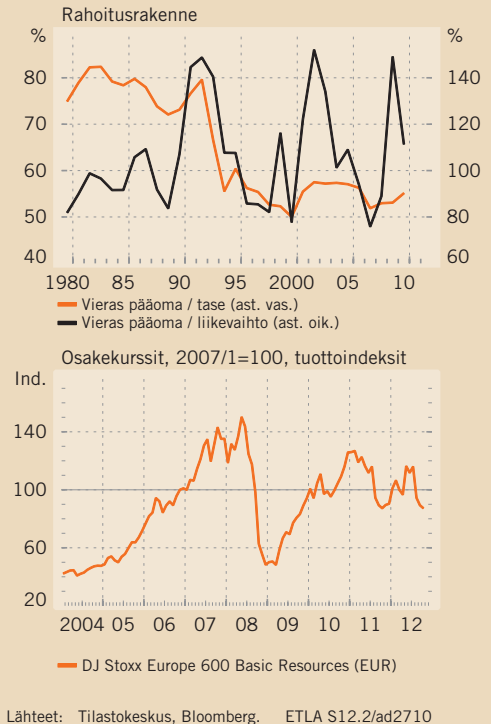
Euroopassa teräksen kysyntä pysyy vaimeana. EU:ssa teräksen kulutus vähenee tänä vuonna 5.6 prosenttia, mikä on huomattavasti aiemmin arvioitua enemmän. Espanjassa teräksen kulutus supistuu 11.9 prosenttia, koska rakentaminen pysyy vaisuna. Italiassa kulutus vähenee 12.6 prosenttia ja Saksassa 4.7 prosenttia. Ensi vuonna EU-maiden kulutus kääntyy 2.4 prosentin kasvuun.

Japanissa teräksen kulutuksen arvioidaan lisääntyvän tänä vuonna 2.2 prosenttia, uudelleenrakentamisen ja hallituksen elvytystoimenpiteiden ansiosta. Ensi vuonna kulutus vähenee 2.9 prosenttia tehdasteollisuuden vähenevän viennin takia.

Kannattavuus

Rahoitusrakenne ja osakekurssit

Rakennustoiminnan vilkastumisen ja autoteollisuuden vahvan tuloksen ansiosta NAFTA-maiden teräksen kulutus kasvaa tänä vuonna vajaat 8 prosenttia. Ensi vuonna teräksen kysynnän kasvu hidastuu 3.6 prosenttiin.

Keski- ja Etelä-Amerikassa kysyntä kasvaa tänä vuonna 3.8 prosenttia. Ensi vuonna kasvu kiihtyy 6.3 prosenttiin.

ITALIA JA SVEITSI NOUSIVAT VIIDEN TÄRKEIMMÄN VIENTIMAAN JOUKKOOK

Alankomaat pysyi tammi-elokuussa suomalaisten metallien jalostajien tärkeimpänä vientimaana. Sen osuus toimialan viennin arvosta oli 22 prosenttia. Alankomaiden satamien kautta tavaraa kulkee myös muihin maihin. Ruotsin osuus oli aiemmin yhtä suuri kuin Alankomaiden, mutta viime vuonna Ruotsin osuus laski 14 prosenttiin ja tammi-elokuussa se oli 12 prosenttia. Saksa oli yhä kolmanneksi suurin vientimaa, ja sen osuus oli vajaat 12 prosenttia. Italia nousi neljänneksi suurimmaksi vientimaaksi vajaan 6 prosentin osuudella ja Sveitsi viidenneksi tärkeimmäksi maaksi runsaan 5 prosentin osuudella.

Euroopan osuus Suomen metallien jalostuksen viennistä oli kuluvan vuoden tammi-elokuussa 82 prosenttia, mikä oli hieman aiempaa vähemmän. EU-maiden ja euroalueen osuus kuitenkin nousi. Toiseksi tärkein vientialue oli Aasia (pl. Lähi- ja Keski-itä), sen osuus oli 10 prosenttia.

METALLIEN JALOSTUKSEN VIENTIHINNAT OVAT LASKUSSA

Teollisuustuotannon volyyymi-indeksin mukaan Suomen metallien jalostuksen tuotanto lisääntyi kuluvan vuoden tammi-syyskuussa 2 prosenttia vuodentakaisesta. Alatoimialoista vain putkien ja profiilien valmistus lisääntyi.

Suomen teräksen tuotanto väheni tammi-syyskuussa vajaat 4 prosenttia, mikä oli vähemmän kuin EU:ssa keskimäärin. Suuret kaasuputkitoimitukset Suomesta ovat päättyneet, ja alalla on myös paljon uutta vapaata kapasiteettia. Kaivostoiminnan ja louhinnan tuotanto on viimeisen puolen vuoden aikana supistunut tuntuvasti, mikä myös hidastaa metallien jalostuksen tuotannon ja viennin kasvua.

Metallien jalostuksen viennin määrä supistui tammi-elokuussa 5.5 prosenttia vuodentakaisesta. Toimialan viennin määrän arvioidaan jäävän tänä vuonna edellisvuoden lukemiin. Ensi vuonna toimialan vienti kasvaa noin 4 prosenttia.

Metallien jalostuksen vientihinnat ovat kääntyneet laskuun. Tammi-syyskuussa ne alenivat keskimäärin 8.1 prosenttia viimevuotisesta. ETLA arvioi, että toimialan tuotos kasvaa 2 prosenttia tänä vuonna ja 3 prosenttia ensi vuonna.

Koneiden, metallituotteiden ja kulkuneuvojen valmistus

KONEIDEN JA LAITTEIDEN VALMISTUS

Vienti Eurooppaan ja Aasiaan on tänä vuonna supistunut viimevuotisesta

Koneiden ja laitteiden vienti kasvoi kuluvan vuoden tammi-elokuussa arvoltaan 2 prosenttia edellisvuodesta. Alan vienti Eurooppaan supistui prosentin. Maanosan osuus koko toimialan viennistä oli 53 prosenttia. Euroalueen osuus alan viennistä oli 20 prosenttia, vienti sinne väheni 3 prosenttia vuodentakaisesta. Kaikkien EU-maiden osuus oli 34 prosenttia. Vienti EU-maihin jäi 6 prosenttia edellisvuotista pienemmäksi.

Aasiaan vietyjen tavaroiden arvo oli 15 prosenttia vuodentakaisesta pienempi, ja sen osuus alan viennistä oli enää 18 prosenttia. Vienti Pohjois-Amerikkaan lisääntyi sen sijaan arvoltaan 38 prosenttia (sen osuus oli runsaat 9 prosenttia). Etelä-Amerikan osuus viennistä oli vajaat 9 prosenttia. Afrikan osuus oli vajaat 4 prosenttia ja Oseanian runsaat 3 prosenttia.

Kaivos-, louhinta- ja rakennuskoneiden osuus koneiteollisuuden viennistä oli 23 prosenttia kuluvan vuoden tammi-elokuussa, ja viennin arvo oli 25

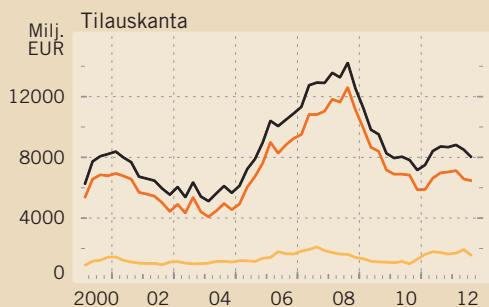
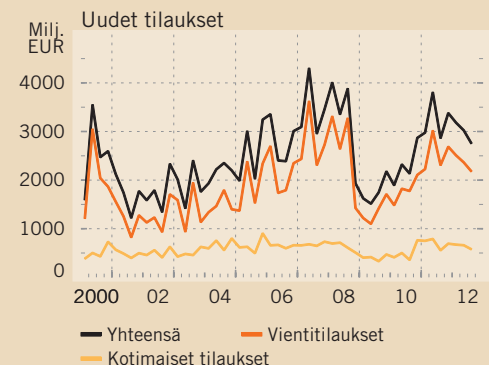
Vienti ja tuotanto

Lähteet: Tilastokeskus ja Tullihallitus.

ETLA S12.2/ad28klm01

Tilaukset

Lähde: Teknologiateollisuus ry.

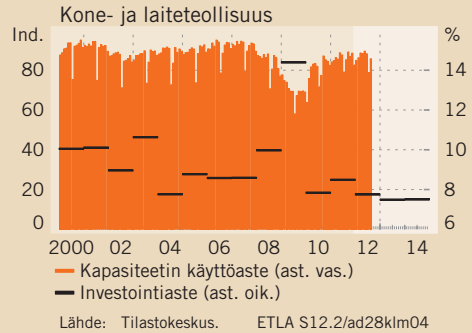
ETLA S12.2/ad28klm02

prosentin kasvussa. Nosto- ja siirtolaitteiden viennitoimitusten arvo supistui prosenttien edellisvuotisesta, niiden osuus oli 11 prosenttia. Paperikoneiden vienti supistui puolisen prosenttia, niiden osuus oli 9 prosenttia. Maa- ja metsätaloustekniikan viennin arvo väheni 9 prosenttia vuodentakaisesta. Niiden osuus koneiden ja laitteiden viennistä oli 8 prosenttia. Moottorien ja turbiinien viennin arvo supistui 33 prosenttia vuodentakaisesta. Niiden osuus oli vajaa 6 prosenttia. Hanojen ja venttiilien osuus oli 5 prosenttia, ja niiden viennin arvo nousi runsaat 5 prosenttia. Näiden kuuden suurimman tuoteryhmän yhteenlaskettu osuus kone- ja laitteiden viennistä oli tammi-elokuussa 61 prosenttia.

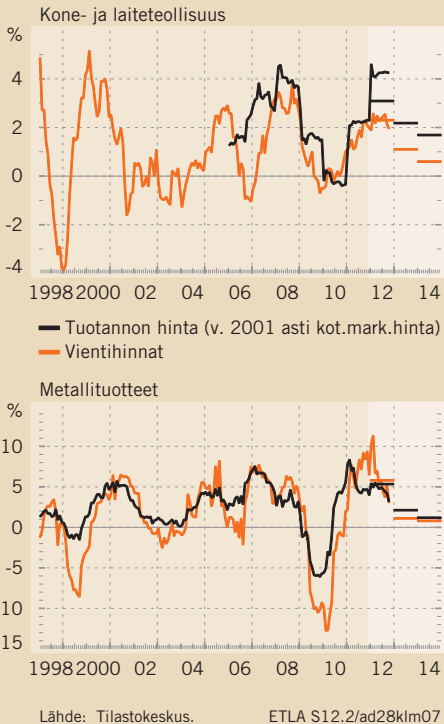
Koko kone- ja laitteiden suurimmat vientimaat olivat tammi-elokuussa Venäjä, Kiina, USA, Ruotsi

ETLA arvioi syyskuussa, että vienti kasvaa ensi vuonna noin 5 prosenttia.

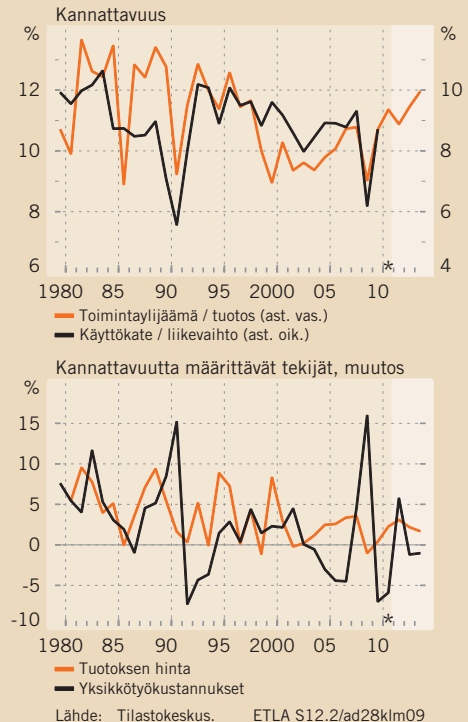
Kapasiteetin käyttöaste ja investointiaste

Hintojen muutos

Kannattavuus

ja Saksa. Kaivos-, louhinta- ja rakennuskoneiden tärkeimmät vientimaat olivat Venäjä, USA, Australia, Alankomaat ja Kiina.

Toimialan vienti on tänä vuonna ollut melko vaka. Kone- ja metallituoteteollisuuden uusien

vientitilausten arvo supistui heinä-syyskuussa 6 prosenttia vuodentakaisesta ja 8 prosenttia edellisestä neljänneksestä. Vientitilauskanta oli syyskuun lopulla 7 prosenttia edellisvuotista pienempi. Koneiden ja laitteiden vientimäärän arvioidaan tänä vuonna jäävän edellisvuoden lukemiin.

Keskeiset tunnusluvut

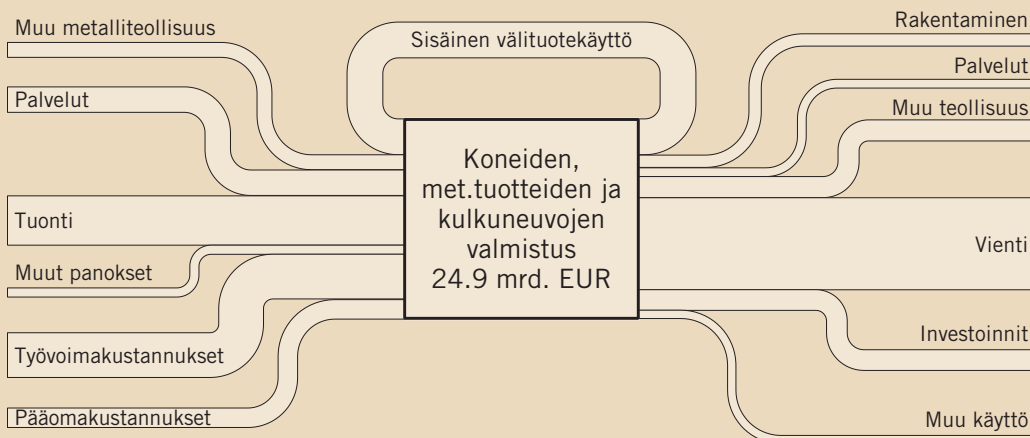
			% -muutos				Keskimäärin	
	2009	2010	2011*	2012 ^E	2013 ^E	2014 ^E	2007→11	2012→16 ^E
Vienti	-31.9	3.0	0.0	2	11	8	-4.5	7
Vientihinta	-0.2	-0.3	1.8	3	1	1	1.5	1
<i>Tuottavuuden osatekijät</i>								
Tuotanto (arvonlisäys)	-24.9	2.5	15.0	-0.3	4.0	5.5	0.2	4.1
- työpanos	-13.8	-5.6	6.3	1.8	-0.5	0.9	-1.3	1.0
- työn tuottavuus	-12.9	8.6	8.2	-2.0	4.5	4.5	1.9	3.1
siitä:								
- pääomavaltuistuminen	6.5	1.9	-1.8	-1.0	-0.2	-0.5	1.2	-0.5
- kokonaistuottavuus	-18.2	6.5	10.1	-1.0	4.7	5.0	0.9	3.6

Lähteet: Tilastokeskus, Tullihallitus.

Koneiden, met.tuotteiden ja kulkuneuvojen valmistuksen hyödykevirrat vuonna 2011

PANOSKÄYTTÖ

TUOTOS

Lähteet: Tilastokeskus, ETLAn laskelmat.

ETLA S12.2/a13i

Alan tuotanto lisääntyi kuluven vuoden tammi-syyskuussa teollisuustuotannon volyyymi-indeksin mukaan 1.3 prosenttia vuodentakaisesta. Maa- ja metsätaloustuotteiden sekä yleiskäyttöön tarkoitettujen voimakoneiden valmistus väheni huomattavasti, mutta samanaikaisesti yleiskäyttöön

tarkoitettujen koneiden sekä metallin työstökoneiden ja konetyökalujen valmistus oli kovassa kasvussa. Koneiden ja laitteiden tuotannon arvioidaan supistuvan vajaat 2 prosenttia tänä vuonna, mutta ensi vuonna tuotanto kääntyy vajaan 4 prosentin kasvuun. Kansantalouden tilinpidon tuotoksen kasvuluvut poikkeavat jonkin verran teollisuustuotannon volyyymi-indeksin kehityksestä.

Koneteollisuus valmistaa mm. voimakoneita, massa- ja paperikoneita, hissejä, nosto- ja siirtolaitteita, maa- ja metsätaloustuotteita sekä kaivos- ja louhintakoneita.

Metallituoteteollisuus valmistaa mm. metallirakenteita, höyrykattiloita, lukkoja ja saranointia, työkaluja sekä keskuslämmityskattiloita.

Kulkuneuvojen valmistuksen tärkeimmät tuoteriymät ovat laivat, autot ja perävaunut.

Toimialan osuus Suomen ¹⁾	%
teollisuuden jalostusarvosta	26.3
bruttokansantuotteesta	5.5
tavaraviennistä	19.6

¹⁾ Käyvin hinnoin vuonna 2011.

Suurimmat yritykset vuonna 2011

	Liikevaihto ¹⁾ , milj. e	Henkilöstö ¹⁾
Metso Oyj	6 646	29 600
Kone Oyj	5 225	34 800
Wärtsilä Oyj Abp	4 209	17 700
Cargotec Oyj	3 139	10 700
Konecranes Oyj	1 896	11 000

¹⁾ Globaali.

Vientiosuudet alueittain tammi-elokuu 2012, %

Venäjä	11.7	Eurooppa	59.7
Ruotsi	10.1	- EU27	39.8
Yhdysvallat	7.1	- Euroalue	19.7
Kiina	6.1	- EFTA	6.0
Saksa	5.9	Pohjois-Amerikka	8.5
Norja	5.4	Etelä-Amerikka	7.6
Iso-Britannia	4.7	Lähi- ja Keski-itä	1.7
Brasilia	3.4	Kaukoit	14.0
Ranska	3.2	Afriikka	4.7
Alankomaat	3.0	Oseania	2.6

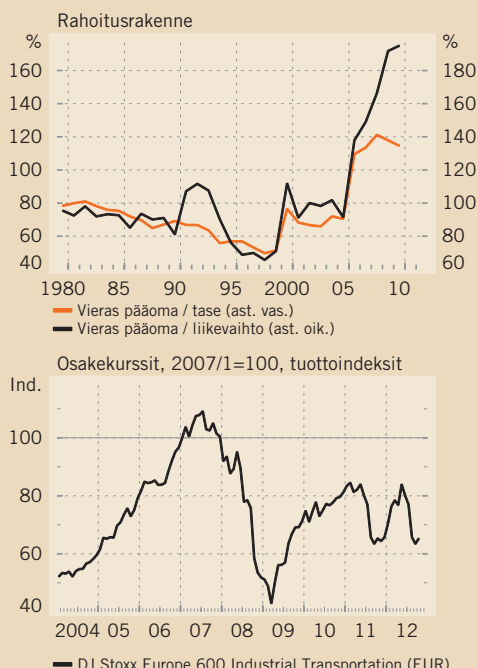
METALLITUOTTEIDEN VALMISTUS

Etelä-Amerikka nousi metallituotteiden toiseksi tärkeimmäksi vientialueeksi

Eurooppa on metallituotteiden tärkein markkina-alue. Sen osuus oli kuluven vuoden tammi-elokuussa 74 prosenttia alan viennistä. Euroalueen osuus oli 21 prosenttia ja muiden EU-maiden 29 prosenttia.

Metallituotteiden viennin arvo kasvoi tammi-elokuussa 7 prosenttia vuotta aikaisemmasta. Vienti

Rahoitusrakenne ja osakekurssit

Lähteet: Tilastokeskus, Bloomberg. ETLA S12.2/ad28klm10

Eurooppaan lisääntyi arvoltaan 3 prosenttia. Toimitukset EU-maihin vähenivät arvoltaan 2 prosenttia, mutta euroalueelle ne nousivat prosentin vuodentakaisesta.

Vienti Etelä-Amerikkaan kohosi arvoltaan 127 prosenttia, joten sen osuus nousi vajaaseen 11 prosenttiin. Vienti Pohjois-Amerikkaan nousi 15 prosenttia, ja alueen vientiosuus oli runsaat 6 prosenttia.

Vienti Aasiaan (pl. Lähi- ja Keski-itä) supistui 21 prosenttia, ja sen osuus metallituotteiden viennistä oli vajaat 6 prosenttia.

Arvioimme syyskuussa, että vientimäärä supistuu tänä vuonna vajaat 2 prosenttia ja kasvaa ensi vuonna noin 4 prosenttia.

Alan tuotanto kasvoi teollisuustuotannon volyymi-indeksin mukaan tammi-syyskuussa prosentin vuodentakaisesta. Metallisäiliöiden ja -altaiden sekä höyrykattiloiden valmistus oli kovassa kasvussa, mutta ruokailu- ja leikkuuvälineiden tuotanto laski selvästi. Arvioimme, että metallituotteiden tuotanto kasvaa tänä vuonna vajaat 3 prosenttia ja ensi vuonna noin 4 prosenttia.

KULKUNEUVOJEN VALMISTUS

Telakkateollisuuden markkinatilanne on edelleen vaikea

Maailman johtavat laivanrakennusmaat ovat Kiina, Etelä-Korea ja Japani. Kiinan osuus maailman laivanrakennuksen tuotannosta oli noin 36 prosenttia vuonna 2010. Etelä-Korean osuus oli 29 prosenttia, Japanin 19 prosenttia ja Euroopan osuus vajaat 8 prosenttia. Eurooppalaiset ovat tähän asti hallinneet risteilyalusten ja automatkustajalaivojen markkinoita, mutta Aasian maiden telakat ovat entistä enemmän pyrkimässä näille markkinoille. Valtaosa Aasian tuotannosta on kuitenkin bulkialuksia, tankkereita, tavallisia rahtilaivoja sekä konttilaivoja.

Suomessa toimiva laivanrakennusyhtiö STX Europe on yksi maailman suurimmista laivanrakentajista. Se työllistää noin 15 000 henkilöä

15 telakalla 6 maassa (Brasilia, Suomi, Ranska, Norja, Romania ja Vietnam). Meriteollisuus työllistää Suomessa noin 21 000 henkilöä. Telakoiden lisäksi siihen kuuluvat meriteknisen alan kokonaistoimittajat, laivasuunnittelutoimistot, järjestelmä-, laite- ja materiaaltoimittajat sekä offshore-teollisuus.

STX Europe on Suomessa ja Ranskassa erikoistunut risteilijöiden ja lauttojen valmistukseen. Maailman johtavat risteilijöiden valmistajat ovat STX Europe, Fincantieri Italiassa ja Meyer Werft Saksassa.

STX Europen Ranskan tilauskannassa oli kesäkuun lopulla yhteensä 5 alusta, joista 2 oli risteilijää. Norwegian Cruise Linen tilaamat vuosina 2013 ja 2014 valmistuvat alukset ovat kaikkien aikojen suurimmat Saksassa rakennetut risteilijät. Italialainen Fincantieri toimittaa ensi vuonna kaksi risteilijää, lautan vuonna 2014, yhden risteilijän vuonna 2015 ja lisäksi kaksi pientä risteilijää vuosina 2015–2016.

Markkinatilanne on edelleen hyvin haasteellinen risteilijöiden rakentajille. Useita potentiaalisia uudisrakennusprojekteja on tiedossa, mutta rahoitusvaikeudet alalla estävät uusien tilausten saannin.

Tilaukannassa on nyt kaksi risteilijää

Suomen telakkateollisuuden tilauskanta on edelleen suhteellisen heikko, siitä huolimatta että uusi risteilijä tilattiin hiljattain. Kuluvan vuoden tammikuussa toimitettiin 180 miljoonan euron arvoinen risteilylautta. Tänä vuonna on lisäksi valmistunut kolme erikoisalusta. Loppuvuonna toimitetaan saaristolautta ja kaksi öljynporauslautan osaa. Ensi vuonna valmistuu risteilylautta ja kuusi erikoisalusta. Vuonna 2014 toimitetaan risteilyalus ja sisaralus vuonna 2015.

Joulukuussa 2010 Viking Line tilasi 240 miljoonan euron arvoisen risteilylautan Suomen ja Ruotsin väliseen liikenteeseen. Alus rakennetaan Turun telakalla ja se valmistuu vuoden 2013 alussa.

Venäjän suurin varustamoyritys Sovcomflot tilasi joulukuussa 2010 STX Finlandin ja United Shipbuilding Corporationin yhteisyritykseltä Archtech Helsinki Shipyard Oy:ltä kaksi jäätämurtavaa huoltoalusta. Ne toimitetaan Helsingin telakalta keväällä 2013.

STX Finlandin Rauman telakalta tilattiin syyskuussa 2011 kaksi öljykaivojen tuotantolaitteistojen huoltoalusta. Tilauksen arvo on runsaat 300 miljoonaa euroa. Alukset luovutetaan maaliskuussa 2013 ja kesäkuussa 2013.

Rajavartiolaivos tilasi joulukuussa 2011 ulkovartiolaivan Rauman telakalta. Alus luovutetaan marraskuussa 2013.

Venäjän kuljetusministeriö tilasi niinikään joulukuussa 2011 Archtech Helsinki Shipyard Oy:ltä ja Yantar Shipyardilta monitoimipelastusaluksen. Alus toimitetaan tilaajalle vuoden 2013 lopulla.

Saksalainen TUI Cruises tilasi syyskuussa 2011 Turun telakalta risteilijän. Alus toimitetaan keväällä 2014. Varustamo tilasi kuluvan vuoden marraskuussa toisen risteilijän. Sisäalus toimitetaan keväällä 2015.

HENKILÖAUTOJEN KYSYNTÄ VÄHENI TAMMI-SYYSKUUSSA LÄHES KAIKILLA EUROOPAN SUURILLA MARKKINALUEILLA

EU oli suurin henkilöautojen tuottaja vuonna 2011, sen osuus koko maailman autojen tuotannosta oli 26 prosenttia. Kiina oli toiseksi suurin valmistaja, ja sen osuus oli 24 prosenttia. Japani oli kolmanneksi suurin tuottaja, sen osuus oli 12 prosenttia. Etelä-Korea osuus oli 7 prosenttia, Intian 5.1 prosenttia ja Brasilian 4.2 prosenttia. Venäjä osuus nousi 2.1 prosentista vuonna 2010 2.9 prosenttiin vuonna 2011. Autojen suurimmat markkina-alueet Euroopassa ovat Saksa, Italia, Venäjä, Ranska ja Englanti.

EU:ssa uusien henkilöautojen rekisteröinnit vähenivät kuluvan vuoden tammi-syyskuussa 7.6 prosenttia viimevuotisesta. Maittaiset vaihtelut ovat kuitenkin suuret. Isossa-Britanniassa uusien au-

tojen kysyntä kasvoi 4.3 prosenttia. Kysyntä sen sijaan väheni Saksassa 1.8 prosenttia, Espanjassa 11 prosenttia, Ranskassa 13.8 prosenttia ja Italiassa 20.5 prosenttia.

Suomessa ja Ruotsissa rekisteröinnit vähenivät 11 prosenttia. Kreikassa ne laskivat peräti 43 prosenttia viimevuotisesta ja Portugalissa 40 prosenttia.

Garia Golf -sähköautojen sarjatuotanto aloitettiin Uudessakaupungissa joulukuussa 2009. Valmistusmäärät ovat kuitenkin vielä suhteellisen pieniä. Fisker Karma -hybridisähköauton sarjatuotanto alkoi maaliskuussa 2011. Sen tuotanto kuitenkin keskeytettiin väliaikaisesti syksyllä 2012, heikon myynnin ja akkutoimittajan yritys-saneerauksesta johtuvan tuotantoleikkauksen takia.

Valmet Automotive ja venäläinen Marussia Motors allekirjoittivat kuluvan vuoden maaliskuussa sopimuksen B2-urheiluauton valmistuksesta. Tuotanto Uudessakaupungissa käynnistyy tämän vuoden lopulla tai vuonna 2013.

Uudenkaupungin autotehdas ja Daimler AG sopivat heinäkuussa Mercedes-Benz A-sarjan valmistamisesta vuodesta 2013 vuoteen 2016. Autoja valmistettaisiin yli 100 000 kappaletta.

Suomen moottoriajoneuvojen, perävaunujen ja puoliperävaunujen viennin arvo kasvoi kuluvan vuoden tammi-elokuussa 6 prosenttia vuodentakaisesta. Moottoriajoneuvojen osuus oli 64 prosenttia, moottoriajoneuvojen korien, perävaunujen ja puoliperävaunujen osuus 15 prosenttia sekä moottoriajoneuvojen osien ja tarvikkeiden osuus 21 prosenttia.

Moottoriajoneuvojen viennistä 24 prosenttia oli kuluvan vuoden tammi-elokuussa henkilöautojen vientiä. Niiden vienti lisääntyi 11 prosenttia. Henkilöautojen viennistä meni Yhdysvaltoihin 29 prosenttia, Saksaan 15 prosenttia, Viroon 12 prosenttia, Venäjälle 8 prosenttia ja Latviaan 6 prosenttia.

Autojen vienti Suomen kautta Venäjälle pysyy myös lähivuosina melko vähäisenä. Taloustaantumana, Venäjän vuonna 2009 asettamat autojen tuontitullit sekä lisääntynyt autojen tuotanto Venäjällä ovat vähentäneet autojen vientimääriä merkittävästi. Tuontitullien tarkoituksena on nostaa kotimaan tuotantoa, ja niiden seurauksena autojen tuonti Venäjälle romahti. Autojen tuonti suoraan Venäjälle on lisääntynyt, kun uusi Laukaansuun suursatama (Ust-Lugan satama) Pietarin lähistöllä on otettu käyttöön.

Moottoriajoneuvojen osuus kulkuneuvoteollisuuden viennin arvosta oli kuluvan vuoden tammi-elokuussa 54 prosenttia ja muiden kulkuneuvojen osuus 46 prosenttia.

Kulkuneuvojen vienti kasvaa tänä vuonna noin 13 prosenttia. Moottoriajoneuvojen vientimäärän odotetaan kasvavan noin 4 prosenttia ja laivateollisuuden runsaat 30 prosenttia viimevuotisesta.

Laivateollisuuden vienti kasvaa ensi vuonna noin 50 prosenttia ja moottoriajoneuvojen vajaat 30 prosenttia tämänvuotisesta. Koko kulkuneuvoteollisuuden vienti kasvaa noin 35 prosenttia.

Kulkuneuvoteollisuuden tuotanto supistuu tänä vuonna prosentin. Ensi vuonna tuotanto kasvaa 8 prosenttia.

Paperiteollisuus

PAPERITEOLLISUUDEN VIENTI EUROOPPAAN ON TÄNÄ VUONNA VÄHENTYNYT MUTTA MUIHIN MAANOSIIN LISÄÄNTYNYT

Paperiteollisuuden viennistämme noin 70 prosenttia menee Euroopan markkinoille. Saksan osuus paperin ja paperituotteiden viennistämme on vajaa viidennes. Iso-Britannia on toiseksi tärkein vientimaa. Sen vientiosuus oli kuluvaan vuoden tammi-elokuussa 9.9 prosenttia. Suomen paperiteollisuuden näkymät riippuvat siten pitkälti Euroopan taloudellisesta tilanteesta. Yhdysvallat nousi Venäjän ohi kolmanneksi tärkeimmäksi vientimaaksi 6.1 prosentin osuudellaan. Kiina pyysi viidenneksi tärkeimpänä vientimaana. Vienti Venäjälle oli tammi-elokuussa arvoltaan 7 prosentin kasvussa ja Kiinaan 18 prosentin kasvussa vuodentakaisesta.

Euroopan painopaperimarkkinoilla on edelleen ylikapasiteettia, vaikka kapasiteettia on vähennetty tuntuvasti. Paino- ja kirjoituspaperin kysyntä vähenee myös ensi vuonna, mutta pakkauspaperin ja kartongin kulutus pysynee ennallaan.

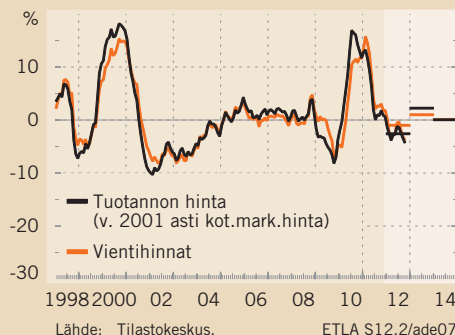
Pohjois-Amerikassa pakkausmateriaalien kulutus on noussut suuremmaksi kuin paino- ja kirjoituspaperien kulutus. Digitaalisen median merkitys on kasvanut painetun median kustannuksella. Myös Pohjois-Amerikassa tuotantokapasiteettia on vähennetty tuntuvasti.

Kiina nousi vuonna 2009 paperin ja kartongin suurimmaksi tuottaja- ja kuluttajamaaksi. Pakkauskartonin ja -paperin osuus kulutuksesta ja tuotannosta on noin 70 prosenttia. Kiinaan rakennetaan vuosina 2013–2016 paljon uutta paperi- ja kartonkikapasiteettia.

SUOMALAISYRITYSTEN PAPERIN JA KARTONGIN TUOTANNOSTA ALLE PUOLET ON SUOMESSA

Suomalaisten metsäteollisuusyritysten paperin ja kartongin tuotantokapasiteetista 61 prosenttia oli

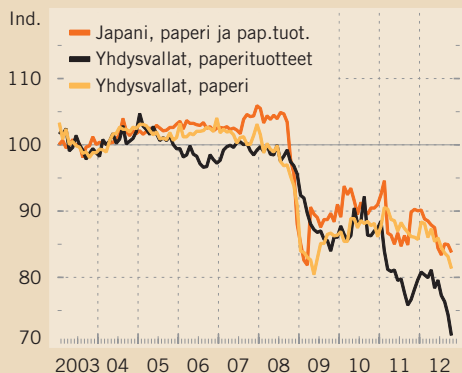
Hintojen muutos

Vienti, tuotanto ja tilaukset

Kansainvälinen toimialakehitys, tuotannon määrä, 2003=100

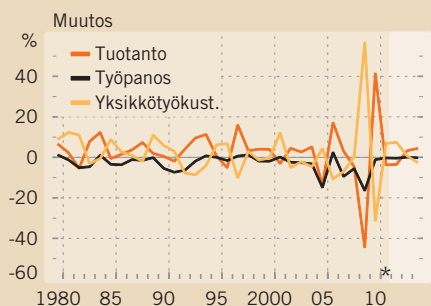
Lähde: Bloomberg.

ETLA S12.2/ade08

vuonna 2011 Suomen ulkopuolella – 53 prosenttia Euroopassa, 5 prosenttia Kiinassa, 2 prosenttia Yhdysvalloissa ja prosentti Brasiliassa. Vajaa kolmannes Länsi-Euroopan paperi- ja kartonkikasiteetista on suomalaisten yhtiöiden omistuksessa. Euroopan suurimmat metsäteollisuusyritykset ovat SCA, Stora Enso ja UPM-Kymmene. Maailman suurimmat paperin ja kartongin tuottajat ovat Kiina, USA, Japani, Saksa, Kanada, Indonesia, Ruotsi, Suomi, Etelä-Korea ja Brasilia.

Stora Enson ja Araucon yhteisyritys Montes del Plata rakentaa huipputason sellutehtaan Uruguayhin. Tehtaan vuosikapasiteetti on 1.3 miljoonaa tonnia. Hankkeeseen sisältyy myös syväsatama ja uusiutuva raaka-ainetta käyttävä voimalaitos. Investoinnin kokonaiskustannus on noin 1.4 miljardia euroa. Tehdas valmistuu vuoden 2013 puolivälissä.

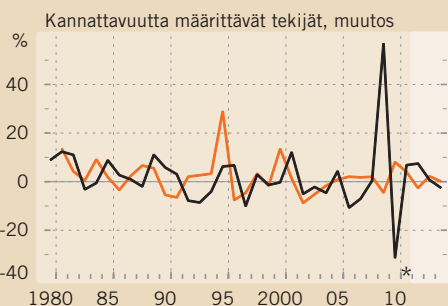
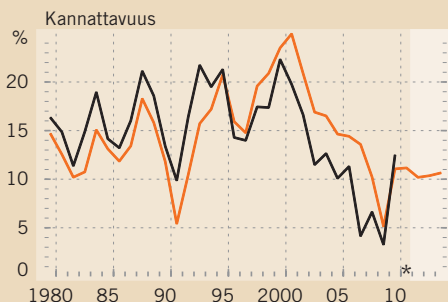
Kysyntä, vienti ja tuotanto

Lähteet: Tilastokeskus, OECD, Tullihallitus.

ETLA S12.2/ade01

Kannattavuus

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S12.2/ade09

Stora Enso investoi lisäksi 1.6 miljardia euroa kartonki- ja sellutehtaan rakentamiseen Beihain kaupunkiin Kiinassa. Kartonkikoneen vuosikapasiteetti tulee olemaan 450 000 tonnia ja sellutehtaan vuosikapasiteetti 900 000 tonnia. Tehdasalueelle rakennetaan myös energialaitos ja muut

tukitoiminnot. Tuotanto käynnistyy vuoden 2014 viimeisellä neljänneksellä.

PÄÄSTÖKAUPPA JA RIKKIDIREKTIIVI AIHEUTTAVAT LISÄKUSTANNUKSIA PAPERITEOLLISUUDELLE

Metsäyhtiöt ovat viime vuosina sulkeneet useita

Keskeiset tunnusluvut

			% -muutos				Keskimäärin	
	2009	2010	2011*	2012 ^E	2013 ^E	2014 ^E	2007→11	2012→16 ^E
Vienti	-19.2	16.9	-2.5	-3	4	4	-3.4	2
Vientihinta	-2.2	5.2	6.6	-1	1	0	2.1	0
<i>Tuottavuuden osatekijät</i>								
Tuotanto (arvonlisäys)	-44.5	41.5	-3.7	-3.5	3.3	4.4	-5.8	2.5
- työpanos	-16.4	-1.1	-0.3	-0.4	0.1	-0.2	-6.7	0.0
- työn tuottavuus	-33.7	43.2	-3.4	-3.1	3.2	4.6	4.1	2.5
siitä:								
- pääomavaltuistuminen	5.4	-1.1	-1.7	-2.5	-2.7	-2.5	1.9	-2.5
- kokonaistuottavuus	-37.1	44.7	-1.8	-0.7	6.0	7.3	2.7	5.2

Lähteet: Tilastokeskus, Tullihallitus.

Paperiteollisuuden hyödykevirrat vuonna 2011

PANOSKÄYTTÖ

Metsätalous

Kemia

Energia

Liikenne

Tuonti

Muut panokset

Työvoimakustannukset

Pääomakustannukset

Sisäinen välituotekäyttö

Paperi-
teollisuus
13.7 mrd. EUR

TUOTOS

Muu teollisuus

Vienti

Palvelut

Muu käyttö

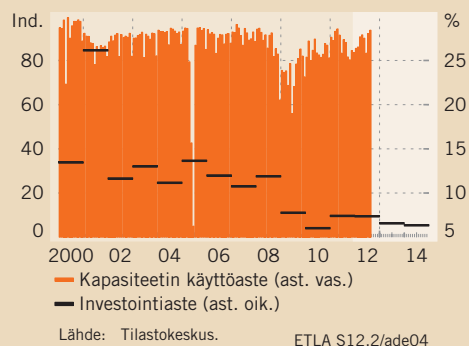
Lähteet: Tilastokeskus, ETLAn laskelmat.

ETLA S12.2/a13d

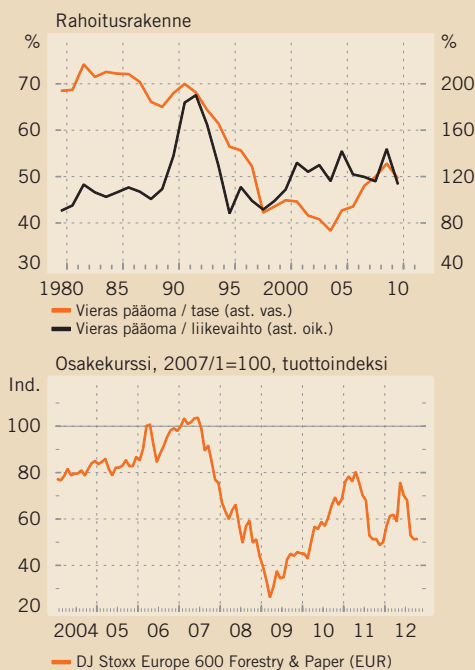
tehtaita ja tuotantolinjoja vähentääkseen rakenteellista ylikapasiteettia ja parantaakseen liike-toiminnan kannattavuutta. Varsinkin päällystetyn aikakauslehtipaperin ja sanomalehtipaperin tuotantokapasiteettia on vähennetty, mutta myös sellun tuotantolinjoja on suljettu. Sanomalehtipaperin osuus Suomen paperin viennistä on enää kolme prosenttia. Stora Enso aikoo sulkea aaltopahvipakkaustehtaan Ruovedellä vuoden 2013 toisella neljänneksellä. Heikon kannattavuuden takia tuotantoa on lopetettu myös muualla kuin Suomessa.

Paperikoneita on viime vuosina myös uudistettu kannattavuuden ja kilpailukyvyn parantamiseksi. Esimerkiksi Stora Enso investoi 12 miljoonaa euroa ympäristön ja turvallisuuden parantamiseksi Enocellin sellutehtaalla vuosina 2011–2013.

Kapasiteetin käyttöaste ja investointiaste

Rahoitusrakenne ja osakekurssi

Lähteet: Tilastokeskus, Bloomberg. ETLA S12.2/ade10

Toimiala valmistaa sellua, paperia ja kartonkia.

Toimialan osuus Suomen ¹⁾	%
teollisuuden jalostusarvosta	8.7
bruttokansantuotteesta	1.8
tavaraviennistä	15.8

¹⁾ Käyvin hinnoin vuonna 2011.

Suurimmat yritykset vuonna 2011

	Liikevaihto ¹⁾ , milj. e	Henkilöstö ²⁾
UPM-Kymmene Oy	9 982	17 947
Stora Enso Oy	9 071	19 824
Metsäliitto Osuuskunta	4 757	8 205
Sappi Finland Oy	496	638
Walki Group Oy	304	941

¹⁾ Konserni pl. puutuoteteollisuus ja muut toiminnot.

²⁾ Globaali.

Vientisuudet alueittain tammi-elokuu 2012, %

Saksa	18.5	Eurooppa	70.6
Iso-Britannia	9.9	- EU27	59.0
Yhdysvallat	6.1	- Euroalue	39.1
Venäjä	6.0	Pohjois-Amerikka	6.2
Kiina	5.9	Etelä-Amerikka	3.1
Belgia	5.0	Lähi- ja Keski-itä	2.2
Espanja	4.4	Kaukoit	12.8
Puola	4.4		
Italia	3.2		
Ruotsi	3.1		

Suomen kustannustaso on korkeampi kuin muualla Euroopassa, mikä johtuu muun muassa korkeasta raakapuun hinnasta ml. korjuu- ja kuljetuskustannukset. Pitkä maantieteellinen etäisyys Euroopan päämarkkinoille ja kilpailijamaita korkeampi sähkövero nostavat myös kustannuksia.

EU:n kolmas päästökauppakausi alkaa vuonna 2013. Järjestelmä muuttuu siten, että aiemmin ilmaiseksi jaetut päästöoikeudet ensisijaisesti huutokaupataan. Päästökaupan tuomat lisäkustannukset ovat nousemassa uusiksi uhkiksi metsäteollisuuden kannattavuudelle ja kilpailukyvyille. Päästökaupan lisäkustannukset heikentävät metsäteollisuuden kilpailukykyä, kun kustannuksia ei voida siirtää paperin hintoihin, jotka määräytyvät maailmanmarkkinoilla. Vain kolmannes maailman paperiteollisuuden tuotannosta kuuluu päästövähennysvelvoitteiden piiriin. Euroopassa metsäteollisuuden kustannukset nousevat siten enemmän kuin muualla maailmassa. Maailman laajuisesti kattava ilmast sopimus lykkääntyy vuoteen 2020 asti. EU:n keskeiset kilpailijamaat jäävät siten sitovien ilmastovelvoitteiden ulkopuolelle.

Laivojen polttoaineiden rikkipitoisuuden enimmäisraja laskee 0.1 prosenttiin vuoden 2015 alusta Itämeren, Pohjanmeren ja Englannin kanalin alueella. EU:n rikkidirektiivin voimaantulo aiheuttaa suomalaiselle metsäteollisuudelle vähintään 200 miljoonan euron vuosittaiset lisäkustannukset, koska valtaosa toimituksista menee meriteitse. Pahimmillaan tuotantoa ajautuu pois Suomesta. Yritykset ovat tässä tilanteessa haluttomia investoimaan, koska toimintaympäristö on niin epävarma. Rikkidirektiivin myötä tarvitaan suuria investointeja laivakalustoon ja infrastruktuuriin. Sopeutumisaika on kuitenkin liian lyhyt.

ALAN TUOTANNON JA VIENNIN ODOTETAAN KÄÄNTYVÄN KASVUUN ENSI VUONNA

Paperiteollisuus on viennin arvo-osuuksilla mitattuna toiseksi suurin toimiala. Toimialan viennin arvo laski tammi-syyskuussa 4 prosenttia vuodentakaisesta.

Kuukausittaiset vientimäärät kääntyivät heinäkuussa kasvuun runsaan vuoden kestäneen supistumisen jälkeen. Syyskuussa vientimäärä kuitenkin jäi hieman edellisvuotista pienemmäksi. Viennin määrä väheni tammi-syyskuussa vajaat 3 prosenttia viimevuotisesta.

Vientihinnat kääntyivät kuluvan vuoden syys-lokakuussa jyrkkään laskuun. Tammi-lokakuussa vientihinnat laskivat keskimäärin 2 prosenttia vuodentakaisesta. Hintojen aleneminen heikentää alan kannattavuutta.

Paperiteollisuuden lyhyen aikavälin vientinäkymät ovat viime aikoina hieman parantuneet. Uusien tilausten arvo on tänä vuonna selvästi kääntynyt nousuun. Paperiteollisuus sai syyskuussa uusia tilauksia arvoltaan runsaat 2 prosenttia enemmän kuin viime vuonna. Tammi-syyskuussa tilausten arvo oli enää 2 prosenttia edellisvuotista pienempi.

Pitkällä tähtäimellä alan vienti ei kuitenkaan nouse takavuosien lukemiin. Paperituotannon kapasiteetti Suomessa on vähentynyt, kun paperitehtaita on lakkautettu. Painopaperin tarve laskee, koska mainonta lehdissä vähenee ja siirtyy sähköiseen mediaan.

Paperiteollisuuden viennin arvioidaan supistuvan tänä vuonna noin 3 prosenttia. Suhdanteiden parantuessa toimialan vienti kääntyy ensi vuonna noin 4 prosentin kasvuun.

Teollisuustuotannon volyyymi-indeksin mukaan tuotannon määrä jäi Suomessa tammi-syyskuussa 4.6 prosenttia edellisvuotista pienemmäksi. Toimialan tuotoksen arvioidaan supistuvan tänä vuonna 4 prosenttia. Ensi vuonna tuotanto kääntyy 3 prosentin kasvuun. Teollisuustuotannon volyyymi-indeksin ja kansantalouden tilinpidon mukaiset tuotokset poikkeavat jonkin verran toisistaan.

Puutuoteteollisuus

EUROOPASSA RAKENTAMINEN KASVAA ENSI VUONNA VAIN VÄHÄN JA SAHATAVARAN KYSYNTÄ LISÄÄNTYY AIEMMIN ARVIOITUA VÄHEMMÄN

Puutavaran tuotantokapasiteetti on lisääntynyt merkittävästi Keski-Euroopassa viimeisen kymmenen vuoden aikana, varsinkin Saksan investointien takia. Saksa onkin Euroopan suurin sahatavaran tuottaja. Ruotsissa sahauskapasiteetti kasvoi tänä vuonna. Venäjällä, lähinnä Luoteis-Venäjällä ja Siperiassa, suunnitellaan uusia investointeja lähivuosille. Pitkällä aikavälillä kasvavalle tuotannolle riittää kysyntää, mutta vallitsevassa suhdannetilanteessa kilpailu on tiukkaa ja kannattavuus pysyy heikkona. Kysynnän väheneminen painaa hintoja alaspäin.

Rakentamisella on suuri vaikutus puutavaratuotteiden kysyntään. Rakentaminen Euroopassa supistuu tänä vuonna keskimäärin viidettä vuotta peräkkäin. Rakentamisen arvioidaan tänä vuonna supistuneen Euroopassa keskimäärin 2.1 prosenttia edellisvuodesta. Euroconstruct-organisaatio alensi kesäkuussa ensi vuoden rakentamisen kasvunennusteensa 1.8 prosentista 0.4 prosenttiin. Euroconstruct-verkostoon kuuluu edustajia 19 maasta. Korkea julkinen velka Irlannissa, Es-

panjassa ja Portugalissa ja sen tuomat vaikeudet vähentävät edelleen rakentamista voimakkaasti. Etelä-Euroopan maissa asuntojen ylitarjonta, taloudelliset ongelmat ja lisääntyvä velka vaikuttavat rakentamiseen pitkäksi aikaa.

Rakentamisen näkymät ovat parhaimmat Tanskassa ja Norjassa, missä rakentamisen odotetaan kasvavan keskimäärin runsaat 2 prosenttia vuodessa. Unkarissa, Puolassa, Ruotsissa, Sveitsissä, Isossa-Britanniassa, Itävallassa, Ranskassa ja Saksassa kasvuvauhti jää lähivuosina alle 2 prosentin. Vuonna 2014 rakentamisen Euroopassa odotetaan kasvavan 1.7 prosenttia.

Hintojen muutos

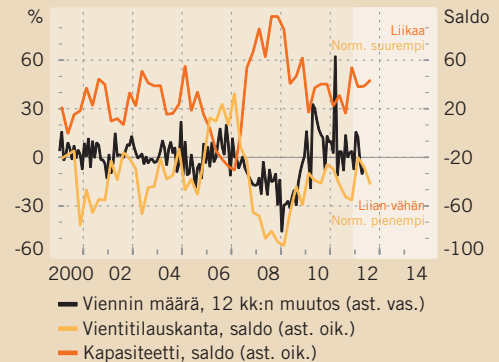

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S12.2/add07

Vienti, tuotanto ja tilaukset

Vienti ja tuotanto, määrä 2005=100, kausitas.

Lähteet: Elinkeinoelämän keskusliitto, Tilastokeskus, Tullihallitus.

ETLA S12.2/add02

VIENTIMME PUUTUOTETEOLLISUUDEN TÄRKEIMPÄÄN VIENTIMAAHAN JAPANIIN ON TÄNÄ VUONNA SUPISTUNUT

Pohjois-Amerikassa uusien asuntojen aloitukset ovat edelleen erittäin matalalla tasolla. Yhdysvalloissa sahatavaran kysyntä on hitaasti elpymässä, mutta kulutus on vielä noin 40 prosenttia alem-

malla tasolla kuin 2000-luvun alussa. Eniten sahatavaraa Yhdysvaltoihin vievät Kanada, Saksa ja Ruotsi. Myös Kanadassa uusien asuntojen aloitusmäärät ovat pienemmät kuin ennen taantumaa. Kanadan sahatavaran vienti Kiinaan on siksi kasvanut.

Keskeiset tunnusluvut

			% -muutos				Keskimäärin	
	2009	2010	2011*	2012 ^E	2013 ^E	2014 ^E	2007→11	2012→16 ^E
Vienti	-24.4	15.8	1.6	2	3	6	-7.1	4
Vientihinta	-7.1	6.5	1.7	1	1	0	1.9	1
<i>Tuottavuuden osatekijät</i>								
Tuotanto (arvonlisäys)	-26.5	23.7	2.4	-2.4	1.9	4.1	-6.1	2.4
- työpanos	-13.4	3.2	1.0	-1.9	-1.9	-0.6	-2.7	-0.6
- työn tuottavuus	-15.1	19.8	1.4	-0.5	3.9	4.7	-2.6	3.0
siitä:								
- pääomavaltaituminen	1.6	-0.6	0.0	0.3	0.2	0.0	0.5	0.0
- kokonaistuottavuus	-16.4	20.6	1.4	-0.8	3.7	4.7	-3.0	3.0

Lähteet: Tilastokeskus, Tullihallitus.

Puutuoteteollisuuden hyödykevirrat vuonna 2011

PANOSKÄYTTÖ

Metsätalous
Liikenne
Tuonti
Muut panokset
Energia
Kauppa
Työvoimakustannukset
Pääomakustannukset

Sisäinen välituotekäyttö

Puutuote-
teollisuus
5.7 mrd. EUR

TUOTOS

Paperiteollisuus
Muu teollisuus
Rakentaminen
Vienti
Muu käyttö

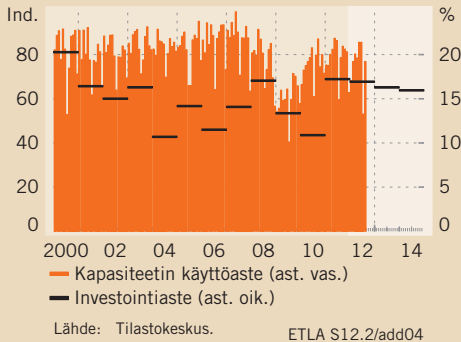
Japanin maanjäristyksen jälkeinen jälleenrakentamisen tarve on suuri. Sahatavaran ja puulevyjen kysyntä kuitenkin kasvoi viime vuonna odotet-

tua hitaammin. Kuluva vuoden alkupuoliskolla puurunkoisten talojen aloitukset kasvoivat vajaat 4 prosenttia vuodentakaisesta. Suomen puutavara-rateollisuuden vienti Japaniin supistui siitä huolimatta tammi-elokuussa arvoltaan 3 prosenttia vuodentakaisesta.

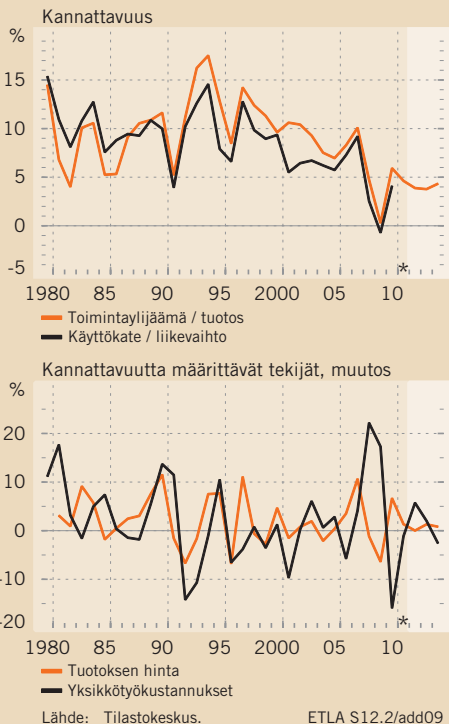
Japanin sahatavaran tuonnista noin 35 prosenttia tuli Euroopasta vuonna 2010. Ruotsi, Suomi ja Itävalta ovat ainoat Euroopan maat, jotka vievät merkittäviä määriä sahatavaraa Japaniin. Pohjois-Amerikka on Japanin suurin sahatavaran toimittaja, sen osuus Japanin tuonnista oli 42 prosenttia vuonna 2010.

Kiinassa sekä tuontipuun että sahatavaran tuonti on viime vuosina kasvanut, koska sahatavaraa tarvitaan rakentamisessa, rakennustuotteiden valmistuksessa ja huonekaluteollisuudessa. Kiina

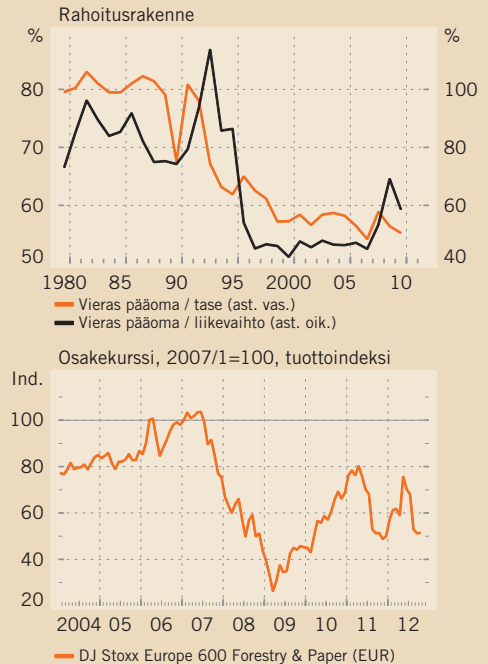
Kapasiteetin käyttöaste ja investointiaste

Kannattavuus

Rahoitusrakenne ja osakekurssi

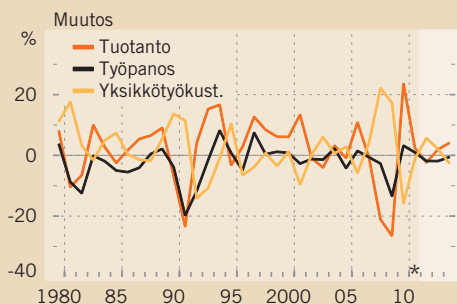
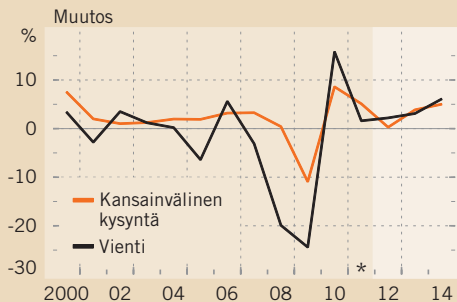
Kansainvälinen toimialakehitys, tuotannon määrä, 2003=100

Lähde: Bloomberg.

ETLA S12.2/add08

Kysyntä, vienti ja tuotanto

Lähteet: Tilastokeskus, OECD, Tullihallitus.

ETLA S12.2/add01

on yksi maailman suurimmista puuhuonekalujen vientimaista. Kiinaan suunnitellaan uutta asunto-rakentamisen ohjelmaa, mikä pidemmällä aikavälillä lisää sahatavaran kulutusta merkittävästi. Suurin osa Kiinan sahatavaran tuonnista tulee Venäjältä, Kanadasta, Uudesta-Seelannista ja Yhdysvalloista. Euroopan maiden sahatavaran vienti Kiinaan on melko vähäistä. Suomen vienti Kiinaan lisääntyi kuluva vuoden tammi-elokuussa arvoltaan 8 prosenttia. Kiina oli alan vientimaista 16 sijalla.

Venäjällä asuntorakentaminen kasvaa lähivuosina, ja niinpä puutavaran kysyntä kasvaa.

Toimiala valmistaa sahatavaraa, vanereita ja puutuotteiden jatkojalosteita.

Toimialan osuus Suomen¹⁾ %

teollisuuden jalostusarvosta	3.4
bruttokansantuotteesta	0.7
tavaraviennistä	3.7

¹⁾ Käyvin hinnoin vuonna 2011.

Suurimmat yritykset vuonna 2011

Liikevaihto, milj. e Henkilöstö¹⁾

UPM - Metsä, sahat ja vaneri	2 027	5 224
Stora Enso Timber Oy	1 671	4 484
Metsäliiton Puutuoteteollisuus	939	2 900
Versowood Oy	227	662
Koskisen Oy	203	988

¹⁾ Globaali.

Vientiosuudet alueittain tammi-elokuu 2012, %

Japani	12.5	Eurooppa	62.3
Iso-Britannia	11.4	- EU27	53.9
Saksa	10.9	- Euroalue	33.0
Ranska	9.1	- EFTA	4.7
Egypti	6.8	Pohjois-Amerikka	0.7
Ruotsi	4.9	Lähi- ja Keski-itä	6.1
Alankomaat	4.1	Kaukoit	16.2
Algeria	3.9	Afrikka	14.2
Norja	3.5		
Israel	2.8		

Pohjois-Afrikka on viime vuosina noussut suomalaisen sahatavaran tärkeäksi vientialueeksi. Viime vuonna kysyntä kuitenkin tilapäisesti heikkeni levottomuuksien takia. Pitkällä aikavälillä nopea väestön kasvu Afrikassa lisää rakentamisen ja rakennusmateriaalien kysyntää. Panostukset infrastruktuuriin lisäävät puutuotteiden tarvetta lähivuosina. Egypti oli kuluvan vuoden tammielokuussa puutuoteteollisuutemme viidenneksi tärkein kohdema ja Algeria oli kahdeksanneksi tärkein vientimaa.

SUOMESSA SAHATAVARAN KYSYNTÄ ON HEIKKOA VIELÄ ENSI VUONNA

Tukin korkea hinta heikentää edelleen alan kustannuskilpailukykyä. Sahatavaran tuotantokustannuksista kantohintojen osuus on noin 70 prosenttia. Puukustannukset ovat siten liian korkealla suhteessa lopputuotteiden markkinahintoihin. Alenevat vientihinnat ja ylikapasiteetti Euroopassa pahentavat lisäksi tilannetta.

Sahatavaran ja puutuotteiden viennin arvo laskee tammi-syyskuussa prosentin vuodentakaisesta. Vientihinnat jäivät samana aikana keskimäärin edellisvuoden tasolle, joten alan vientimäärä väheni prosentin. ETLA arvioi syyskuussa, että puutavarateollisuuden vienti kasvaa tänä vuonna noin 2 prosenttia ja ensi vuonna noin 3 prosenttia. Kotimaassa talonrakentaminen supistuu vielä ensi vuonna vajaat 3 prosenttia, mikä heikentää tuntuvasti sahatavaran kotimaista kysyntää.

Teollisuustuotannon volyyymi-indeksin mukaan puutavarateollisuuden tuotanto supistui tammi-syyskuussa 1.6 prosenttia vuodentakaisesta. Puutavarateollisuuden tuotoksen arvioidaan supistuvan 2 prosenttia tänä vuonna, mutta ensi vuonna tuotanto kääntyy 2 prosentin kasvuun. Teollisuustuotannon volyyymi-indeksin ja kansantalouden tilinpidon mukaiset tuotokset poikkeavat jonkin verran toisistaan.

SUOMALAISSYRITYKSET OMISTAVAT SAHOJA VENÄJÄLLÄ

Alan suomalaisyritysten investoinnit suuntautuvat lähinnä Venäjälle ja muualle Itä-Eurooppaan. Suuret yritykset Stora Enso, UPM-Kymmene ja

Metsä-Botnia ovat perustaneet sahoja Venäjälle. Pestovossa sijaitsee UPM:n omistama saha. UPM Chudovon vaneritehdas Venäjällä perustettiin jo vuonna 1990, ja viimeksi sitä laajennettiin vuonna 2008. Suurin osa tehtaan tuotannosta, noin 75 prosenttia, menee Euroopan markkinoille. Virossa UPM laajensi Otepään vaneritehdastaan vuonna 2008. Stora Enso omistaa sahat Impilahdessa ja Nebolchissa Lounais-Venäjällä. Podporozhessa sijaitsee Metsä-Botnian omistama saha. Koskisen Oy käynnisti vuonna 2007 koivusahatavaran tuotantonsa Sheksnassa, Venäjällä.

VENÄJÄN ASETTAMAT PUUN VIENTITULLIT OVAT SYKSYLLÄ ALENTUNEET TUNTUVASTI WTO-JÄSENYYDEN MYÖTÄ

Ulkomaisen puun osuus Suomen metsäteollisuuden puun hankinnasta (=markkinahakkuut + tuonti – vienti) oli viime vuonna 18 prosenttia. Metsäteollisuus toi 2000-luvulla keskimäärin noin viidenneksen käyttämästään raakapuusta Venäjältä. Venäläisen puun osuus puun hankinnasta oli viime vuonna enää 11 prosenttia. Suomeen tuodusta puusta 61 prosenttia oli viime vuonna peräisin Venäjältä. Latviasta tuotiin 16 prosenttia, Virosta 14 prosenttia, Ranskasta 3 prosenttia ja Ruotsista 2 prosenttia tuontipuun määrästä.

Venäjällä on 2000-luvulla yritetty edistää teollisia investointeja metsäsektorilla käyttämällä vientitulleja. Pyrkimyksenä on ollut tukea maan omaa metsäteollisuutta ja myös painostaa ulkomaisia yrityksiä siirtämään jatkojalostuskapasiteettiaan Venäjälle.

Venäjän hallitus lykkäsi vuoden 2009 joulukuussa vientitullien nostamista vuoden 2011 alkuun, jolloin havupuun ja yli 15 cm läpimittaisen koivun vientitulleja oli määrä nostaa 15 eurosta kuutiolta vähintään 50 euroon kuutiolta. Venäjän hallitus kuitenkin päätti 29.12.2010 pitää puutullit vuonna 2011 vuoden 2010 tasolla. Myös lokakuussa 2011 Venäjän hallitus päätti olla nostamatta vientitulleja. Alle 15 cm läpimittaisen koivun tullittoisuus jatkui.

Venäjän ja EU:n välisissä WTO-neuvotteluissa marraskuussa 2010 päätettiin, että puutullit eivät

täysin poistu Venäjän WTO-jäsenyyden toteutuksessa, mutta lehtipuiden tullimaksut laskevat euromääräisesti noin neljäsosaan vuoden 2011 tasosta ja havupuiden tullimaksut noin puoleen. WTO hyväksyi Venäjän jäsenekseen joulukuussa 2011. Jäsenyys astui voimaan kuluvan vuoden elokuussa. EU-markkinoille ja Suomeen mänty ja kuusi tuodaan nyt kiintiön kautta. EU:n kiintiö ei tule rajoittamaan vientiä Venäjältä merkittävästi, koska se on lähes yhtä suuri kuin vientimäärä puun viennin huippuvuosina. Raakapuun tul-

lit muodostuvat vientikiintiöiden rajoissa viedyn puun tulleista sekä vientikiintiöt ylittävän puun tulleista. Tukkipuun tuonti Venäjältä olisi tullut kannattamattomaksi, mikäli suunnitellut korotukset olisivat toteutuneet. Puutullien alentaminen edistää Venäjän ja Suomen välistä yhteistyötä ja siten myös Venäjän toivomia metsäteollisuusinvestointeja. Käytännössä on kuitenkin vielä ilmennyt joitakin ongelmia vientitulleihin liittyen, koska EU:n kiintiöjärjestelmän soveltaminen on tuottanut vaikeuksia.

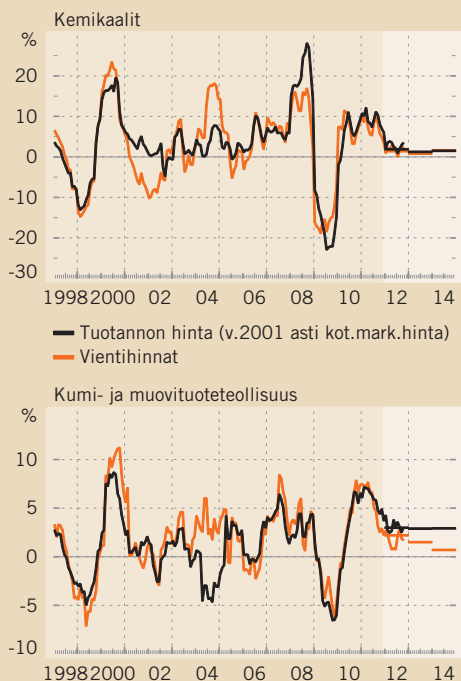
Kemianteollisuus

KEMIANTEOLLISUUS

Kemianteollisuuden tuotanto lisääntyi kulu-
vuoden tammi-syyskuussa 2.5 prosenttia vuo-
dentakaisesta. Toimialaluokituksen uudistamisen
jälkeen kemianteollisuuden alatoimialojen tuo-
tantotietoja ei ole enää saatavissa. Aikaisemmin
tiedot julkaistiin erikseen esimerkiksi kemikaalien
sekä kumi- ja muovituotteiden valmistuksesta.

EK:n marraskuussa julkistetun suhdannebaro-
metrin mukaan kemianteollisuuden suhdan-
netilanne on synkentynt. Suhdanteiden heik-
kenemistä odotti 24 prosenttia vastaajista, eikä
kukaan odottanut vahvistuvaa kehitystä. Henki-
löstön määrän odotetaan hieman vähenevän.

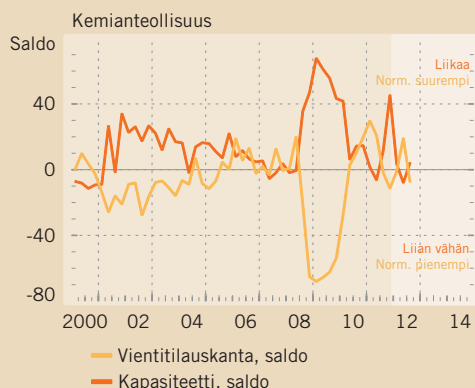
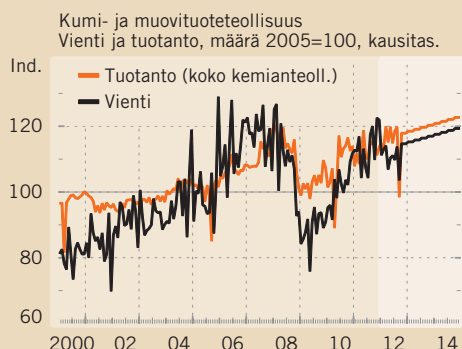
Hintojen muutos

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S12.2/adfgh07

Vienti, tuotanto ja tilaukset

Lähteet: Elinkeinoelämän keskusliitto, Tilastokeskus,
Tullihallitus.

ETLA S12.2/adfgh02

Kemianteollisuuden uusien tilausten arvo jäi syyskuussa edellisvuoden lukemiin. Tammi-syyskuussa niiden arvo oli kuitenkin 7.7 prosenttia edellisvuotista suurempi. Arvioimme syyskuussa, että kemianteollisuuden vienti kasvaa tänä vuonna 2 prosenttia ja ensi vuonna 3 prosenttia. Ennustemme mukaan tuotanto kasvaa 2 prosenttia molempina vuosina.

Kemikaalien valmistus

Kemikaalien ja kemiallisten tuotteiden viennin arvo kohosi kuluvaan vuoden tammi-elokuussa 2 prosenttia vuotta aikaisemmasta. Lääkeaineiden ja lääkkeiden viennin arvo nousi 3 prosenttia. Paperiteollisuuden vienti kääntyi heinäkuussa nousuun, joten paperiteollisuuskemikaalien kysyntänäkymät ovat hieman parantuneet. Sellu- ja paperitehtaat ovat peruskemikaalien suurin asiakasryhmä. Alan kemikaaleista suurin osa myydään kotimaahan.

Talonrakentaminen supistuu sekä tänä että ensi vuonna, joten maalien kotimainen kysyntä pysyy heikkona. Maali- ja väriteollisuuden vienti Venäjälle ja Baltiaan on hidastunut paikallisen tuotannon lisääntymisen myötä. Suomalaiset maalien valmistajat ovat investoineet tuotantolaitoksiin muun muassa Venäjälle, Ruotsiin, Puolaan ja Kii-

naan. Suomessa maalin vuosikulutus asukasta kohden on noin 12 litraa, Venäjällä noin 4 litraa, Puolassa noin 11 litraa, Baltian maissa noin 7–11 litraa ja Kiinassa noin 1.3 litraa.

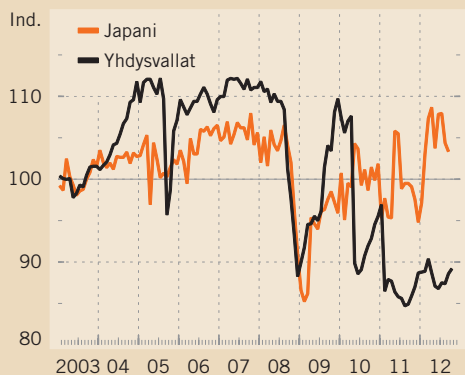
Teollisuuspintoitteiden kysyntänäkymät paranevat ensi vuonna, kun koneiden ja laitteiden tuotannon odotetaan kääntyvän kasvuun ja metallituotteiden tuotannon kasvuvauhti nousee.

Öljytuotteiden valmistus

Öljytuotteiden viennin arvo kasvoi kuluvaan vuoden tammi-elokuussa 18 prosenttia edellisvuodesta. ETLAn arvion mukaan hinnat nousivat samaan aikaan keskimäärin 11 prosenttia, joten alan vientimäärä lisääntyi runsaat 6 prosenttia.

International Energy Agency arvioi marraskuussa, että koko maailman öljyn kysyntä kasvaa tänä

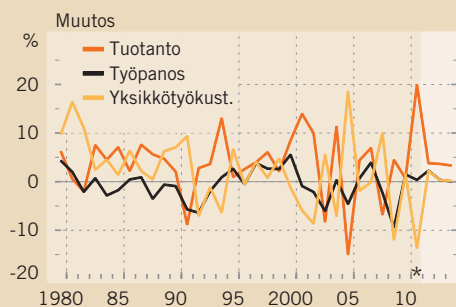
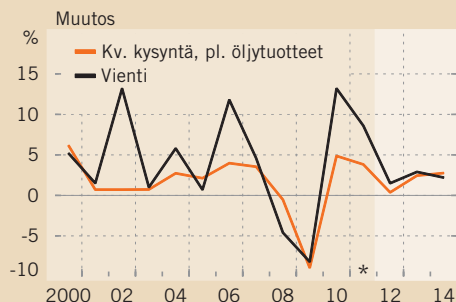
Kansainvälinen toimialakehitys, tuotannon määrä, 2003=100

Lähde: Bloomberg.

ETLA S12.2/adfgh08

Kysyntä, vienti ja tuotanto

Lähteet: Tilastokeskus, OECD, Tullihallitus.

ETLA S12.2/adfgh01

vuonna 0.8 prosenttia ja ensi vuonna 0.9 prosenttia. OECD-maiden öljyn kysyntä vähenee tänä vuonna 1.1 prosenttia ja ensi vuonna 0.7 prosenttia. Muiden kuin OECD-maiden kysyntä sen sijaan kasvaa tänä vuonna 2.8 prosenttia ja ensi vuonna 2.6 prosenttia. Öljytuotteiden maa-

ilmanlaajuisen kysynnän kasvun ennustetaan jäävän alle prosentin seuraavan viiden vuoden aikana.

Kansainvälisten ennusteiden mukaan raakaöljyn tuotanto vähenee lähivuosina Euroopassa. Ve-

Keskeiset tunnusluvut

			% -muutos				Keskimäärin	
	2009	2010	2011 *	2012 ^E	2013 ^E	2014 ^E	2007→11	2012→16 ^E
Vienti	-8.2	13.2	8.6	2	3	2	2.4	2
Vientihinta	-18.4	13.5	14.4	5	-1	0	5.7	2
Tuottavuuden osatekijät								
Tuotanto (arvonlisäys)	4.5	0.7	19.9	3.8	3.6	3.3	4.7	3.5
- työpanos	-9.4	1.5	0.4	2.3	0.4	0.1	-1.3	0.7
- työn tuottavuus	15.3	-0.8	19.5	1.5	3.3	3.2	6.5	2.7
siitä:								
- pääomavaltaituminen	6.4	-1.0	-0.2	-2.4	-1.3	-0.8	1.9	-1.1
- kokonaistuottavuus	8.4	0.2	19.8	4.0	4.6	4.1	4.5	3.9

Lähteet: Tilastokeskus, Tullihallitus.

Kemianteollisuuden hyödykevirrat vuonna 2011

PANOSKÄYTTÖ

Liikenne

Muut palvelut

Tuonti

Muu panoskäyttö

Työvoimakustannukset

Pääomakustannukset

Sisäinen väliuotekäyttö

Kemianteollisuus
22.3 mrd. EUR

TUOTOS

Maatalous

Paperiteollisuus

Rakentaminen

Liikenne

Muut palvelut

Vienti

Kulutus

Muu käyttö

Lähteet: Tilastokeskus, ETLAn laskelmat.

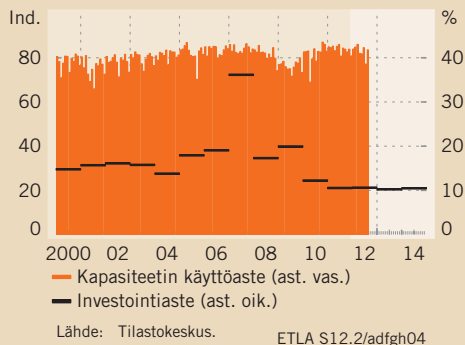
ETLA S12.2/a13e

näjän tuotanto pysyy ennallaan, mutta Norjan ja Ison-Britannian tuotanto vähenee. Viime vuonna suurimmat tuottajamaat olivat Venäjä, Saudi-Arabia, USA, Kiina ja Iran. Koko maailmassa on 662 öljynjalostamo, joista 118 sijaitsee Euroopassa. EU-maista eniten jalostamokapasiteettia on Saksassa, Italiassa, Ranskassa, Isossa-Britanniassa ja Espanjassa.

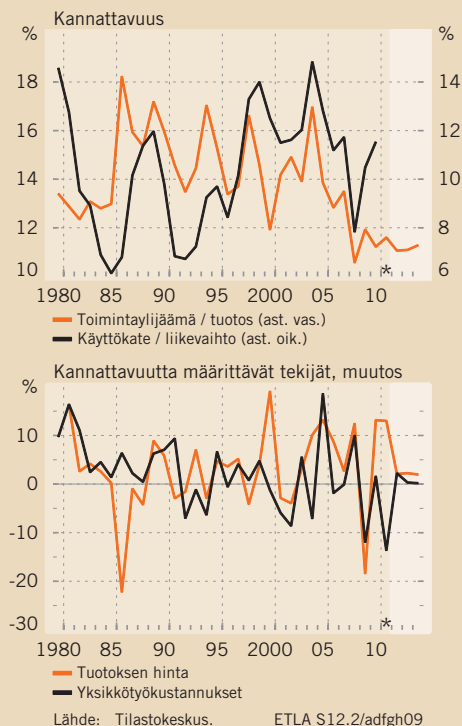
Suomessa jalostetun bensiinin tärkeimmät vientimarkkinat olivat viime vuonna Kanada, Ruotsi ja Yhdysvallat, joiden osuus bensiinin viennistä oli 73 prosenttia. Rikittömien puhtaiden liikenteen polttoaineiden, erityisesti dieselin, kysyntä on kasvanut Euroopassa nopeasti, koska dieselhenkilöautojen osuus uusista henkilöautoista kohoaa. Dieselin tärkeimmät vientimaat olivat viime vuonna Ruotsi, Saksa ja Tanska, joiden osuus oli 71 prosenttia.

Biopolttoaineiden käytön odotetaan lisääntyvän kaikilla kehittyneillä markkinoilla. Eurooppa on maailman suurin uusiutuvan dieselin markkina.

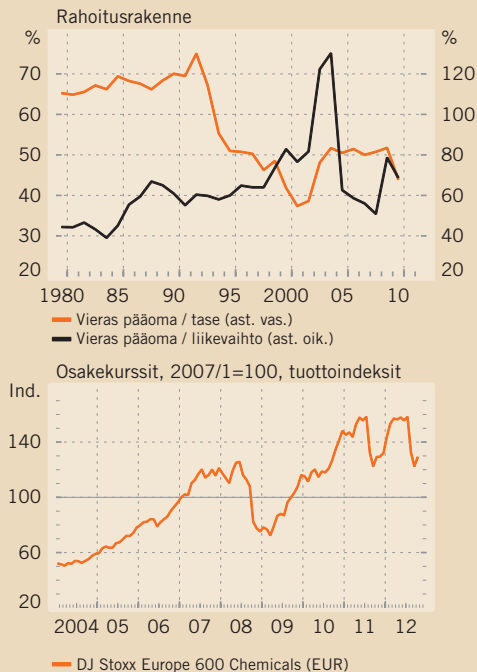
Kapasiteetin käyttöaste ja investointiaste

Kannattavuus

Rahoitusrakenne ja osakekurssit

EU:n uusiutuvan energian direktiivin mukaan uusiutuvan energian osuuden liikenteen energiankäytössä tulisi olla 10 prosenttia vuoteen 2020 mennessä. Suomen valtio on asettanut tavoitteen, että osuus olisi 20 prosenttia. EU:ssa biodieselin suurimmat markkinat ovat toistaiseksi Saksassa, Ranskassa ja Italiassa.

Kumi- ja muovituotteiden valmistus

Kumi- ja muovituotteiden viennin arvo kohosi kuluvan vuoden tammi-elokuussa 2 prosenttia edellisen vuoden vastaavasta ajanjaksoista. Vientimäärä jäi edellisvuoden lukemiin, sillä vientihinnot nousivat vajaat 2 prosenttia. Kumi- ja muo-

vituuotteiden viennistä runsaat 60 prosenttia on muovituotteiden vientiä.

Kumituotteet voidaan jakaa kolmeen ryhmään, jotka ovat renkaat, tekniset kumituotteet ja kumijalkineet. Alan tuotannosta kaksi kolmasosa menee vientiin. Tärkein asiakasryhmä on ajoneuvoja valmistava teollisuus. Uusien kumirenkaiden osuus kumituotteiden viennistä on noin neljä viidesosaa. Tammi-elokuussa uusien kumirenkaiden viennin arvo nousi 18 prosenttia vuodentakaisesta. Ruotsi, Venäjä, Saksa, Norja ja Yhdysvallat olivat tärkeimmät vientimaat. Vienti Venäjälle ja Yhdysvaltoihin lisääntyi merkittävästi.

Muovituotteiden kysyntä jää tänä vuonna edellisvuoden lukemiin. Muovilaattojen, -levyjen, -putkien ja -profiilien osuus muovituotteiden viennistä on noin 62 prosenttia. Muovipakkausten osuus viennistä on 5 prosenttia ja rakennusmuovien osuus niinkään 5 prosenttia. Muiden muovituotteiden osuus on noin 28 prosenttia.

Rakentamisessa tarvittavien putkien ja muiden muovisten rakennustarvikkeiden kysyntänäkymät jäävät vielä ensi vuonna heikoksi, kun talonrakentaminen supistuu prosenttiin.

Vähittäiskauppa ja elintarviketeollisuus käyttävät runsaasti muoviteollisuuden tuottamia pakkausmateriaaleja. Vähittäiskaupan tuotanto kasvaa vain prosentin ensi vuonna. Elintarviketeollisuuden tuotanto lisääntyy ensi vuonna 2 prosenttia. Muovisten pakkausmateriaalien kysyntä kasvaa siten hitaasti.

Toimiala valmistaa kemikaaleja ja kemiallisia tuotteita, öljytuotteita sekä kumi- ja muovituotteita.

Toimialan osuus Suomen ¹⁾	%
teollisuuden jalostusarvosta	12.8
bruttokansantuotteesta	2.7
tavaraviennistä	21.7

¹⁾ Käyvin hinnoin vuonna 2011.

Suurimmat yritykset vuonna 2011

	Liikevaihto, milj. e	Henkilöstö
Neste Oil Oyj	15 420	4 930
Kemira Oyj	2 207	5 010
Nokian Renkaat Oyj	1 457	3 870
Orion Oyj	918	3 330
Dynea Oy	826	2 080

Vientiosuudet alueittain tammi-elokuu 2012, %

Ruotsi	18.6	Eurooppa	80.8
Venäjä	12.7	- EU27	61.9
Alankomaat	8.6	- Euroalue	29.8
Yhdysvallat	8.2	Pohjois-Amerikka	9.9
Saksa	6.5	Kaukoit	5.2
Belgia	5.7	Afrikka	2.0
Iso-Britannia	4.9		
Viro	3.7		
Ranska	3.0		
Norja	2.8		

Elintarviketeollisuus

ELINTARVIKETEOLLISUUDEN VOIMAKKAASTI KOHONNEET KUSTANNUKSET OVAT HEIKENTÄNEET KANNATTAVUUTTA

Elintarviketeollisuus on Euroopan suurin ja eniten työllistävä teollisuudenala. Suomessa sen osuus teollisuustoimialojen tuotoksesta on alle kymmenen prosenttia. Koko elintarvikeketju työllistää noin 12 prosenttia työllisestä työvoimasta.

EU:n laajentuminen on lisännyt tuontia halpojen tuotantokustannusten maista. Suomessa myynnissä olevista jalostetuista elintarvikkeista ulkomaisten tuotteiden osuus on noin 20 prosenttia.

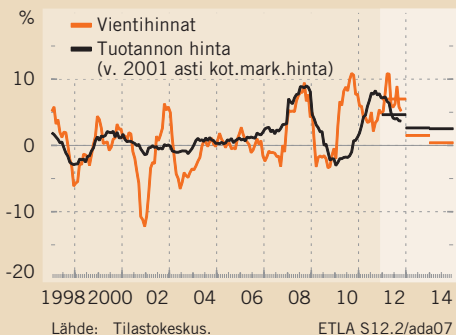
Suomen elintarviketuonnin arvo oli kuluven vuoden tammi-elokuussa 2 024 miljoonaa euroa, eli 16 prosenttia edellisvuotista suurempi. Juomien tuonti lisääntyi 4 prosenttia ja oli 263 miljoonaa euroa. Tärkeimmät tuontituotteet olivat alkoholiuomat, hedelmät, juusto ja raakakahvi. Eniten elintarviketeollisuuden tuotteita tuodaan Saksasta, Ruotsista, Alankomaista, Tanskasta, Ranskasta ja Virossa.

Suomen elintarviketeollisuuden kolme suurinta alaa ovat lihanjalostus, meijeriteollisuus ja juomateollisuus. Runsaat puolet tuotannon brutto-

arvosta muodostuu näillä aloilla. Atria ja HKScan ovat suurimmat lihateollisuuden yritykset. HKScanilla on tuotantoa Virossa, Liettuassa, Latviassa, Ruotsissa, Puolassa ja Tanskassa. Atrialla on tuotantoa Ruotsissa, kaksi tuotantolaitosta Virossa ja se on laajentanut toimintaansa Venäjällä. Toinen lihavalmistetehdas avattiin Pietarissa vuonna 2010. Venäjä on maailman suurin lihan nettotuojia. Lihan kysyntä kasvaa enemmän kuin maan oma tuotanto. Kansainvälisiä lihanjalostusteollisuuden toimijoita on vain vähän Venäjällä ja Atria on niistä suurin.

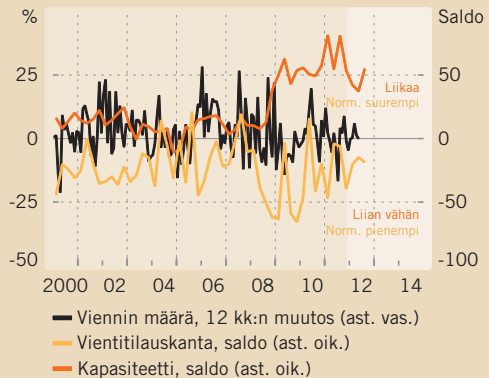
Elintarviketeollisuusliiton lokakuussa tekemän selvityksen mukaan elintarviketeollisuuden kus-

Hintojen muutos

Vienti, tuotanto ja tilaukset

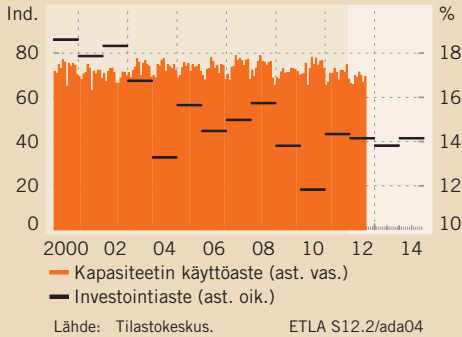
Vienti ja tuotanto, määrä 2005=100, kausitas.

Lähteet: Tilastokeskus, ETLA S12.2/ada02
Tullihallitus, Elinkeinoelämän keskusliitto.

tannukset ovat kohonneet voimakkaasti tänä vuonna, mikä on heikentänyt kannattavuutta. Kustannusten arvioidaan nousseen tänä vuonna

Kapasiteetin käyttöaste ja investointiaste

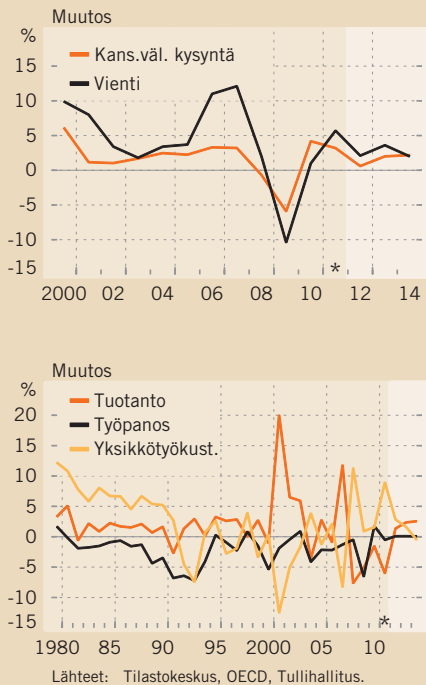
keskimäärin 5.9 prosenttia. Energiakustannukset ovat kohonneet eniten, 7.3 prosenttia. Raaka-aineiden kustannukset ovat nousseet keskimäärin 6.6 prosenttia ja kuljetuskustannukset 5.2 prosenttia. Vastaajista neljännes arvioi, että yritysten kannattavuus heikkenee myös ensi vuonna. Yrityksistä 30 prosenttia odottaa, että kannattavuus paranee.

SUOMESSA RUOAN ARVONLISÄVERO ON KORKEAMPI KUIN EU-MAISSA KESKIMÄÄRIN

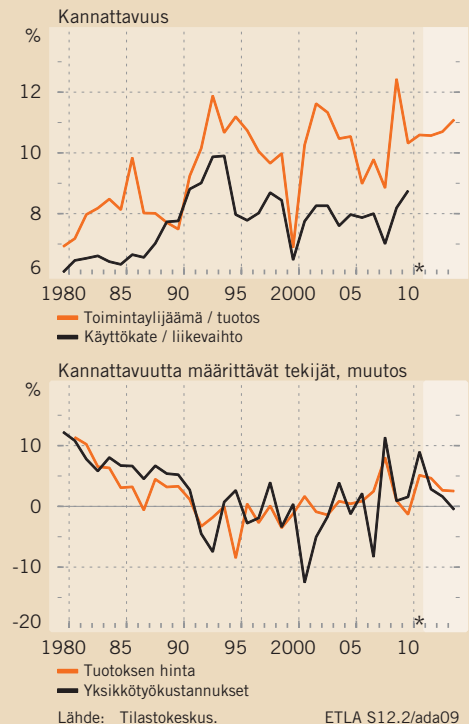
Elintarvikkeiden yleinen arvonlisäverokanta alennettiin 17 prosentista 12 prosenttiin lokakuun alusta 2009. Mietojen alkoholijuomien arvonlisäverokanta pysyi edelleen 22 prosentissa.

Ravintola- ja henkilöstöruokailun arvonlisävero alennettiin kaupparuoan veron tasolle heinäkuussa 2010. Samalla kun ravintolaruoan arvonlisäve-

Kysyntä, vienti ja tuotanto

Kannattavuus

ro laskettiin 22 prosentista samaan verokantaan kuin kaupparuoka, kaikkia alv-kantoja nostettiin yhdellä prosenttiyksiköllä. Hallitus on kulu-
vuoden maaliskuun kehysriihessään sopinut ruo-
an arvonlisäveron korottamisesta yhdellä prosent-

tiyksiköllä 1.1.2013 alkaen 14 prosenttiin. Elin-
tarviketeollisuusliitto vastustaa sokeriveroa sekä
makeis- ja virvoitusjuomaveroa. Liiton mielestä
valtion tulisi kerätä verotuloja elintarvikkeista vain
arvonlisäverotuksen kautta.

Keskeiset tunnusluvut

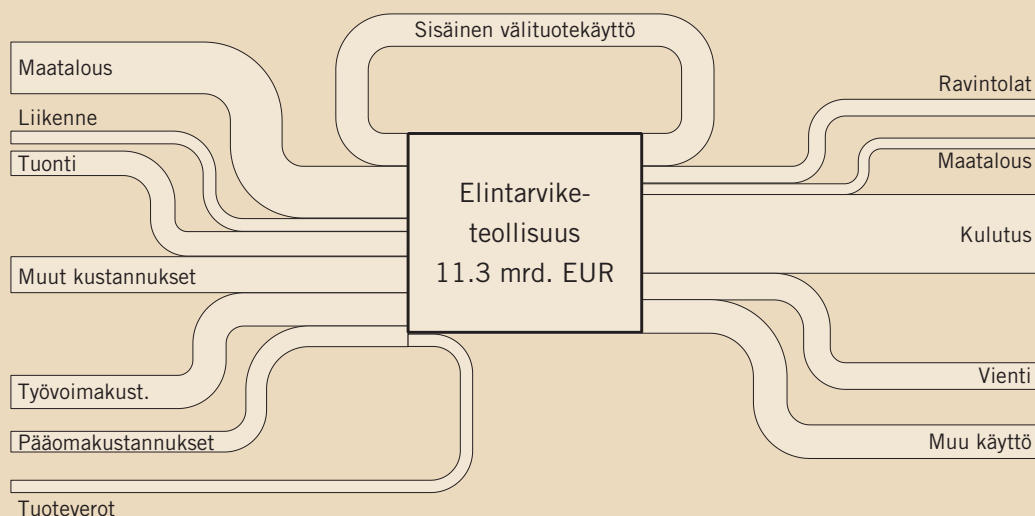
			% -muutos				Keskimäärin	
	2009	2010	2011*	2012 ^E	2013 ^E	2014 ^E	2007→11	2012→16 ^E
Vienti	-10.4	1.0	5.7	2	4	2	1.8	3
Vientihinta	-1.3	7.1	4.3	7	2	0	3.1	2
<i>Tuottavuuden osatekijät</i>								
Tuotanto (arvonlisäys)	-5.1	-1.5	-6.0	1.3	2.4	2.6	-1.9	2.3
- työpanos	-6.6	1.8	-0.5	0.1	0.1	0.1	-1.5	0.0
- työn tuottavuus	1.6	-3.2	-5.5	1.3	2.3	2.5	-0.2	2.3
siitä:								
- pääomavaltaituminen	2.8	-1.1	0.2	-0.9	-0.8	-0.6	0.6	-0.6
- kokonaistuottavuus	-1.2	-2.1	-5.7	2.2	3.1	3.1	-0.8	2.9

Lähteet: Tilastokeskus, Tullihallitus.

Elintarviketeollisuuden hyödykevirrat vuonna 2011

PANOSKÄYTTÖ

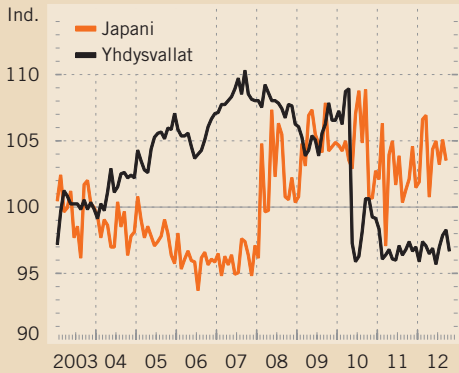
TUOTOS

Lähteet: Tilastokeskus, ETLAn laskelmat.

ETLA S12.2/a13a

Kansainvälinen toimialakehitys, tuotannon määrä, 2003=100

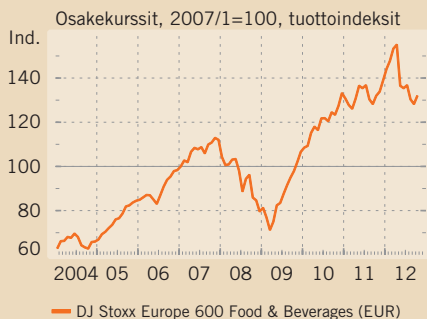
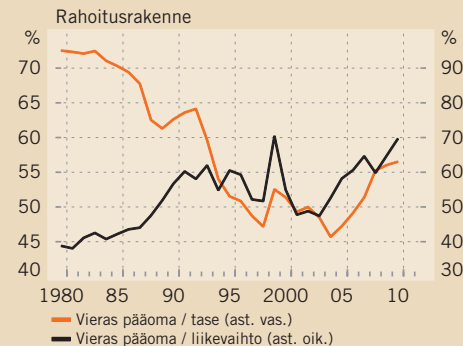

Lähde: Bloomberg.

ETLA S12.2/ada08

EU27-maissa elintarvikkeiden arvonlisäverokanta vaihteli vuoden 2012 alussa 25 prosentin ja 0 prosentin välillä. EU-maiden keskiarvo on 10.8 prosenttia ja asukasluvulla painotettuna se on 7.2 prosenttia. Tanskassa verotus on jo kauan ollut kirein, 25 prosenttia. Romanian arvonlisävero on 24 prosenttia, Latvian 22 prosenttia ja Liettuan 21 prosenttia. Bulgarian, Viron ja Slovakian arvonlisävero on 20 prosenttia, Unkarin 18, Tsekin 14, Suomen ja Kreikan 13 ja Ruotsin 12 prosenttia. Muissa EU-maissa vero on 0–10 prosenttia. Saksassa se on 7 prosenttia, Ranskassa 5.5 ja Italiassa 4 prosenttia. Nollaverokanta on käytössä Isossa-Britanniassa, Irlannissa ja Mal-

Rahoitusrakenne ja osakekurssit

Lähteet: Tilastokeskus, Bloomberg.

ETLA S12.2/ada10

Toimialan merkittävimmät alatoimialat ovat lihanjalostus, leipomotuotteet, mallas- ja virvoitusjuomat sekä maidonjalostus.

Toimialan osuus Suomen ¹⁾	%
teollisuuden jalostusarvosta	7.9
bruttokansantuotteesta	1.7
tavaraviennistä	2.3

¹⁾ Käyvin hinnoin vuonna 2011.

Suurimmat yritykset vuonna 2011

	Liikevaihto, milj. e	Henkilöstö
HK-Scan Oyj	2 491	8 290
Valio Oy	1 929	4 530
Oy Karl Fazer Ab	1 576	13 900
Atria Yhtymä Oyj	1 302	5 470
Paulig Oy	870	1 970

Vientisuudet alueittain tammi-elokuu 2012, %

Venäjä	29.2	Eurooppa	83.1
Ruotsi	17.9	- EU27	49.2
Viro	9.0	- Euroalue	19.5
Kiina	3.8	Pohjois-Amerikka	3.4
Iso-Britannia	3.4	Lähi- ja Keski-itä	2.0
Yhdysvallat	3.0	Kaukoit	8.6
Norja	2.9		
Puola	2.5		
Saksa	2.3		
Tanska	1.9		

talla. Useimmissa Euroopan maissa lähtökohtana on ollut, että ruokaa ei veroteta ollenkaan tai sitä verotetaan vain kevyesti.

Oluen korkea valmistevero heikentää Suomen panimoalan toimintaedellytyksiä ulkomaisiin kilpailijoihin nähden. Suomen panimoteollisuus on siksi jo usean vuoden ajan vaatinut olutveron puolittamista. Hallitus päinvastoin nosti oluen, siiderin ja long drink -juomien alkoholiveroa 15 prosenttia vuoden 2012 alusta. Korotuksen jälkeen Suomen vero on 1.44 eur/l (olut, joka sisältää 5 % alkoholia) ja se on siten EU-maiden korkein. Pohjoismaat ja Iso-Britannia ovat perinteisesti olleet kireitä alkoholin verottajia. Isossa-Britanniassa olutvero on nyt 1.04 eur/l, Ruotsissa 0.87 eur/l ja Irlannissa 0.75 eur/l. Sloveniassa olutvero on 0.48 eur/l, Tanskassa 0.41 eur/l, Alankomaissa 0.33 eur/l, Kreikassa 0.31 eur/l, Italiassa 0.28 eur/l ja Virossa 0.27 eur/l. Saksassa olutvero on vain 0.09 eur/l.

Matkustajatuonti vapautettiin vuonna 2004, ja sen seurauksena oluen tuonti kohosi merkittävästi 37.8 miljoonaan litraan. Vuonna 2011 oluen yksityinen matkailijatuonti oli gallup-tutkimusten mukaan 24.5 miljoonaa litraa. Kotimaanmyynti oli vuonna 2011 455.1 miljoonaa litraa.

Vähittäiskauppojen oluen kampanjatarjoukset ovat viime vuosina hillinneet matkustajatuontin kasvua Virossa, mutta panimoiden kannattavuus kärsii koska 60–80 prosenttia oluen hinnasta kaupassa on pelkkiä veroja. Alan yritysten mukaan olutveroa tulisi laskea lähemmäksi Viron tasoa, jotta kilpailuasema paranisi. Viron verotaso on huomattavasti alempi, ja vaikka Viro onkin nostanut alkoholiverojaan, maidemme välinen veroero on vain kasvanut ja matkustajatuonti jatkuu. Korkeat valmisteverot houkuttelevat panimoteollisuutta siirtämään toimintaa Suomesta edullisemman verotuksen maihin kuten Baltian maihin. Esimerkiksi Olvi Oyj:llä on tuotantoa Liettuassa, Latviassa, Virossa ja Valkovenäjällä.

ELINTARVIKETEOLLISUUDEN VIENNIN MÄÄRÄ ON KULUVANA VUONNA KASVANUT HITAASTI

Elintarviketeollisuusliiton mukaan teollisten elintarvikkeiden osuus elintarvikkeiden viennistä laski 80.9 prosenttiin vuonna 2011. Maataloustuotteiden kuten kauran, ohran, vehnän ja kalan osuus nousi 16.9 prosenttiin. Rehujen osuus laski 2.2 prosenttiin.

Elintarviketeollisuuden viennin arvo oli kuluvan vuoden tammi-elokuussa 926 miljoonaa euroa ja se oli 9 prosenttia edellisvuodesta suurempi. Vientihinnat nousivat vajaat 10 prosenttia, ja vientimäärä kasvoi runsaan prosentin. Alan tärkeimmät vientituotteet olivat juusto, alkoholijuomat, muut maitovalmisteet ja voi.

Suomen elintarviketeollisuuden viennistä (ml. juomat ja tupakka) 56 prosenttia meni tammi-elokuussa Venäjälle, Ruotsiin ja Viroon. Venäjälle ja Ruotsiin viedään enimmäkseen maitovalmisteita. Viroon viedään paljon juomia.

Teollisten elintarvikkeiden vienti Venäjälle oli tammi-elokuussa arvoltaan 271 miljoonaa euroa, ja sen osuus elintarviketeollisuuden viennistämme oli 29 prosenttia. Elintarvikkeiden vienti Venäjälle lisääntyi arvoltaan 11 prosenttia vuodentakaisesta, vienti Ruotsiin 13 prosenttia ja Viroon 4 prosenttia. Vienti Kiinaan kasvoi arvoltaan peräti 76 prosenttia ja Isoon-Britanniaan 13 prosenttia.

TOIMIALAN TUOTANNON KASVUVAUHTI NOUSEE ENSI VUONNA TÄMÄNVUOTISESTA

ETLA arvioi syyskuussa, että elintarviketeollisuuden vienti kasvaa tänä vuonna noin 2 prosenttia ja ensi vuonna 4 prosenttia. Teollisuustuotannon volyyymi-indeksiin mukaan toimialan tuotanto jäi tammi-syyskuussa edellisvuoden lukemiin. Tuotanto kotimaassa kasvanee tänä vuonna prosentin ja ensi vuonna 2 prosenttia. Suurin osa alan tuotannosta jää kotimaahan.

Tekstiili-, vaatetus-, nahka- ja kenkäteollisuus

SUOMALAISEN VAATETUSTEOLLISUUDEN TUOTANNOSTA VALTAOSA ON ULKOMAILLA

Teva-kaupan kehittymistä Kiinan ja EU:n välillä seurattiin vielä vuonna 2008 vienti- ja tuontilicenssien avulla. Vuonna 2009 kiinalaisten vaatteiden ja tekstiilien tuonti vapautettiin kokonaan valvonnasta. EU-maista varsinkin Italian, Portugalin ja Ranskan tuotanto on kärsinyt Kiinan kaupan tuontirajoitusten poistamisesta. Yhdysvallat, Turkki, Etelä-Afrikka ja Brasilia ovat suojanneet omaa tekstiili- ja vaatetutantoaan vastaavilla tuontikiintiöjärjestelmillä.

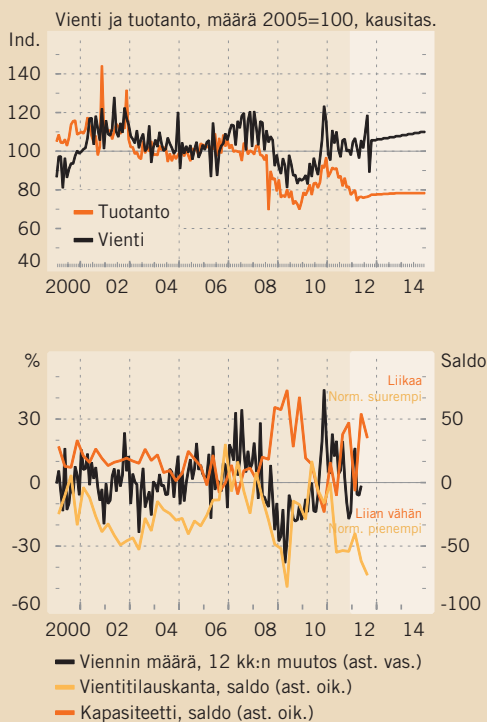
EU-maista Italia on ylivoimaisesti suurin tekstiilien ja vaatteen tuottajamaa. Ranskan ja Saksan

tuotanto on alle puolet Italian tuotannon arvosta. Bulgaria, Portugali, Liettua, Romania ja Italia ovat asukasta kohti alan suurimmat työllistäjät.

Suomessa tekstiilien valmistus on vaatteen valmistusta merkittävämpää, ja tekstiiliteollisuuden tuotannosta erikoistekstiilien osuus on yli puolet. Suurin osa teva-teollisuuden tuotannosta menee vientiin. Suomalaisen vaatetusteollisuuden tuotannosta vain noin kymmenesosa on Suomessa. Kotimaisia tavaramerkkejä tuotetaan muun muassa Virossa ja Kaukoidässä, koska palkat ovat siellä huomattavasti matalammat kuin Suomessa.

Finpron vuonna 2009 keräämien tietojen mukaan vaatevalmistuksen työvoimakustannukset olivat vuonna 2007 Saksassa 26.18 eur/h (sis. sosiaalimaksut), Suomessa 23.76 eur/h, Yhdysvalloissa 17.09 eur/h, Virossa 6.26 eur/h, Puolassa 4.29 eur/h, Venäjällä 1.37 eur/h, Kiinassa 0.75 eur/h, Intiassa 0.35 eur/h, Sri Lankassa 0.30 eur/h ja Bangladeshissa 0.15 eur/h. Kansainvälisesti tunnettuja vaatemarkkeja valmistetaan muun muassa Intiassa, Bangladeshissa ja Sri Lankassa.

Vienti, tuotanto ja tilaukset

Hintojen muutos

VAATTEIDEN JA TURKISTEN VIENNIN VAHVA KASVU ON JATKUNUT TÄNÄ VUONNA

Tevanake-tuotteita vietiin kuluvaan vuoteen tammi-elokuussa 484 miljoonan euron arvosta, mikä oli 6 prosenttia edellisvuotista enemmän. Tekstiilien viennin arvo oli 180 miljoonaa euroa, vaatteiden

ja turkisten 196 miljoonaa euroa ja nahkan ja nahkatuotteiden 108 miljoonaa euroa.

Tekstiilien vienti kasvoi tammi-elokuussa arvoltaan 4 prosenttia vuodentakaisesta. Tekstiilien vientihinnat nousivat keskimäärin 2 prosenttia

Keskeiset tunnusluvut

	2009	2010	% -muutos				Keskimäärin	
	2009	2010	2011*	2012 ^E	2013 ^E	2014 ^E	2007→11	2012→16 ^E
Vienti	-16.9	7.9	6.6	-2	7	1	-0.3	0
Vientihinta	-1.4	0.7	4.7	2	1	0	1.2	1
<i>Tuottavuuden osatekijät</i>								
Tuotanto (arvonlisäys)	-20.7	-1.2	2.8	-2.2	4.3	1.2	-5.5	1.2
- työpanos	-7.7	-5.2	6.1	-3.1	2.0	0.5	-4.7	-0.3
- työn tuottavuus	-14.1	4.2	-3.1	0.9	2.3	0.7	-0.5	1.5
siitä:								
- pääomavaltuustuminen	-0.1	-1.0	-4.4	-0.8	-2.3	-1.4	-0.7	-1.1
- kokonaistuottavuus	-14.0	5.3	1.3	1.7	4.7	2.1	0.1	2.7

Lähteet: Tilastokeskus, Tullihallitus.

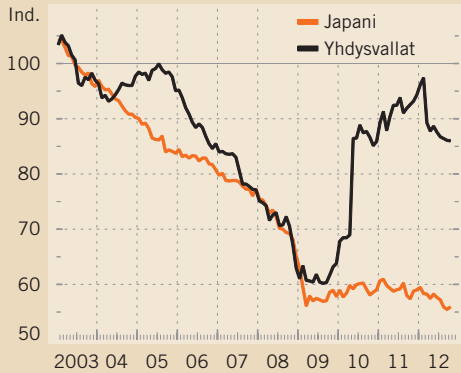
Tevanake-teollisuuden hyödykevirrat vuonna 2011

Lähteet: Tilastokeskus, ETLAn laskelmat.

ETLA S12.2/a13b

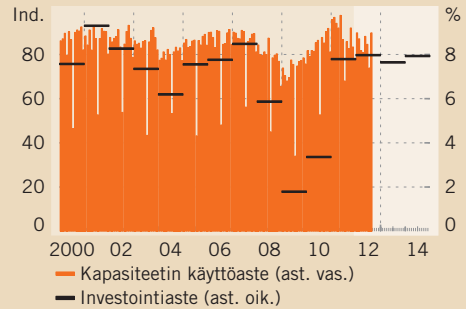
Kansainvälinen toimialakehitys, tuotannon määrä, 2003=100

Lähde: Bloomberg.

ETLA S12.2/adbc08

Kapasiteetin käyttöaste ja investointiaste

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S12.2/adbc04

Toimialan tärkeimmät tuotteet ovat turkisnahat, lasikuitutuotteet, kuitukankaat sekä sairaala- ja hygieniatekstiilit.

Toimialan osuus Suomen ¹⁾	%
teollisuuden jalostusarvosta	1.2
bruttokansantuotteesta	0.3
tavaraviennistä	1.3

¹⁾ Käyvin hinnoin vuonna 2011.

Suurimmat yritykset vuonna 2011

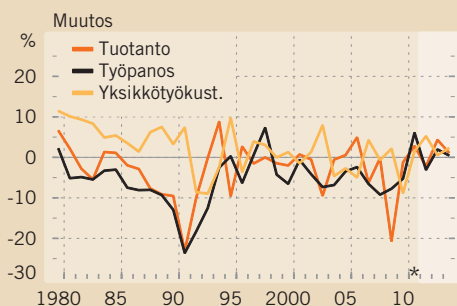
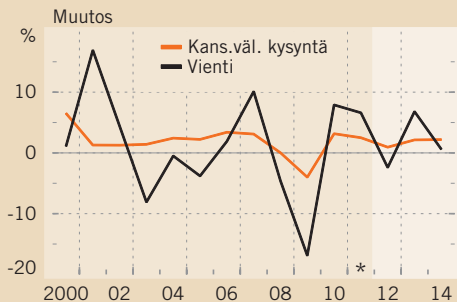
	Liikevaihto ¹⁾ , milj. e	Henkilöstö ¹⁾
L-Fashion Group Oy	267	1 760
Marimekko Oy	77	402
Nanso Group Oy	64	650

¹⁾ Globaali.

Vientisuudet alueittain tammi-elokuu 2012, %

Venäjä	24.4	Eurooppa	88.7
Ruotsi	15.6	- EU27	58.6
Saksa	11.3	- Euroalue	32.2
Viro	9.8	- EFTA	4.4
Norja	3.2	Pohjois-Amerikka	3.4
Yhdysvallat	3.0	Kaukoit	5.3
Iso-Britannia	2.6		
Ranska	2.3		
Alankomaat	2.2		
Latvia	2.1		

Kysyntä, vienti ja tuotanto

Lähteet: Tilastokeskus, OECD, Tullihallitus.

ETLA S12.2/adbc01

vuodentakaisesta ja vientimäärä nousi runsaan prosenttiin.

Vienti Eurooppaan lisääntyi arvoltaan 7 prosenttia, sen osuus oli 78 prosenttia koko tekstiiliviennistä. Vienti Aasiaan lisääntyi arvoltaan 3 prosenttia, sen osuus oli vajaat 9 prosenttia. Toimitukset Pohjois-Amerikkaan supistuivat 13 prosenttia, ja niiden osuus oli runsaat 7 prosenttia. Tekstiilien viennistämme Saksan osuus oli runsaat 14 prosenttia, Venäjän runsaat 12, Ruotsin vajaat 10, Yhdysvaltojen vajaat 7 ja Viron vajaat 7 prosenttia.

Vaatteiden ja turkisten vienti kasvoi tammi-elokuussa arvoltaan 16 prosenttia edellisvuodesta. Vaatteiden vientihinnat nousivat keskimäärin runsaat 4 prosenttia viimevuotisesta, ja vientimäärä lisääntyi 12 prosenttia.

Vienti Eurooppaan lisääntyi 16 prosenttia ja sen osuus alan viennistä oli 96 prosenttia. Aasian (pl. Keski- ja Lähi-itä) osuus oli runsaat 2 prosenttia, vienti sinne lisääntyi 5 prosenttia edellisvuodesta. Pohjois-Amerikan osuus oli prosentti, ja toimitukset alueelle lisääntyivät 15 prosenttia. Vaatteiden ja turkisten viennistämme Venäjän osuus oli 39 prosenttia, Ruotsin 15, Saksan vajaat 12, Viron vajaat 10 ja Latvian 3 prosenttia.

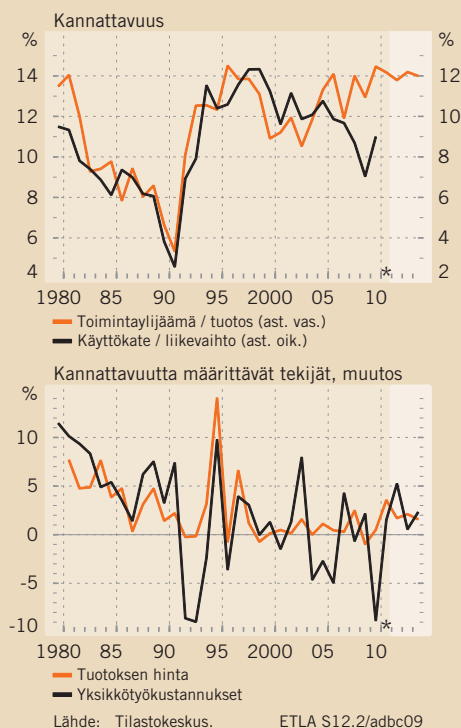
Nahan ja nahkatuotteiden vienti väheni tammi-elokuussa 6 prosenttia edellisvuodesta. Nahka- ja kenkäteollisuuden vientihinnat nousivat vajaat 5 prosenttia viimevuotisesta. Alan viennin määrä väheni vajaat 10 prosenttia.

Tärkein markkina-alue oli Eurooppa 93 prosentin osuudella. Vienti Euroopan maihin supistui kuitenkin 7 prosenttia. Vienti Aasiaan lisääntyi arvoltaan 25 prosenttia, ja alueen osuus oli vajaat 5 prosenttia. Toimitukset Pohjois-Amerikkaan supistuivat 4 prosenttia, ja niiden osuus oli runsas prosentti. Nahan ja nahkatuotteiden viennistämme Ruotsin osuus oli 26 prosenttia, Venäjän 19, Viron 16 prosenttia, Saksan 6 ja Norjan vajaat 6 prosenttia.

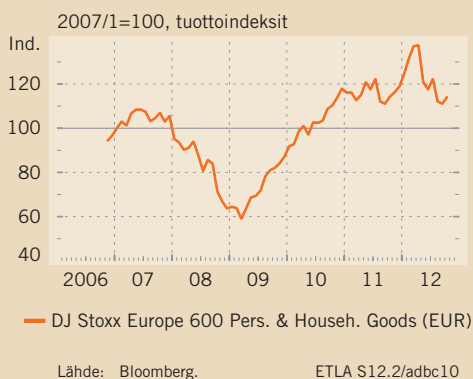
ALAN VIENNIN ODOTETAAN ELPYVÄN ENSI VUONNA

Elinkeinoelämän keskusliiton marraskuussa julkaiseman suhdannetiedustelun mukaan teollisuuden tilauskanta on selvästi normaalia

Kannattavuus

Osakekurssit

pienempi. Vastanneista yrityksistä 34 prosenttia odotti heikkeneviä suhdanteita. Paranevia suhdannenäkymiä odottavia yrityksiä ei ollut lainkaan. Henkilöstön määrän odotetaan edelleen vähenevän seuraavan kolmen kuukauden aikana. Elinkeinoelämän keskusliiton investointitiedustelun mukaan vain 5 prosenttia investoinneista on tänä vuonna tähdännyt kapasiteetin lisäämiseen ja 10 prosenttia kapasiteetin korvaamiseen.

Tekstiili-, vaatetus-, nahka- ja kenkäteollisuuden viennin määrä jää tänä vuonna 2 prosenttia edellisvuotista pienemmäksi. ETLA arvioi, että vientimäärä lisääntyy ensi vuonna 7 prosenttia.

Tevanake-alan tuotanto väheni tammi-syyskuussa teollisuustuotannon volyymi-indeksin mukaan runsaat 14 prosenttia. Tekstiilien valmistus väheni vajaat 8 prosenttia, vaatteiden valmistus supistui vajaat 18 prosenttia ja nahan ja nahkatuotteiden valmistus väheni 25 prosenttia. Tevanake-teollisuuden tuotoksen arvioidaan tänä vuonna vähenevän 2 prosenttia. Ensi vuonna alan tuotos lisääntynee nelisen prosenttia. Teollisuustuotannon volyymi-indeksin ja kansantalouden tilinpidon mukaiset tuotokset poikkeavat jonkin verran toisistaan.

Rakentaminen

RAKENNUSTUOTANTO SUPISTUU TÄNÄ JA ENSI VUONNA

Rakentamisen tuotanto kasvoi viime vuonna vajaat 5 prosenttia. Talonrakentaminen kohosi runsaat 6 prosenttia, mutta maa- ja vesirakentaminen polki paikallaan. Korjausrakentaminen laajeni viime vuosien tapaan parin prosentin vuosisivauhtia.

Rakennustoiminnan suhdanneindikaattorit ja tuoreimmat tiedot uusista rakennusluvista viittaavat siihen, että talonrakentaminen supistuu tänä vuonna. Asuntojen uudisrakentaminen supistui tammi-elokuussa 7 prosenttia, ja yritysten talonrakentamishankkeita valmistui 6 prosenttia viimevuotista vähemmän.

Maa- ja vesirakentamisen myyntitilastojen mukaan alan yritykset ovat toipumassa pari vuotta kestäneestä taantumasta. Talojen uudisrakentamisen lupia haettiin yli 20 prosenttia viimevuotista vähemmän.

Tänä vuonna rakentamisen tuotanto supistuu 1.5 prosenttia. Kotitalouksien ja yritysten talonrakennushankkeita valmistuu tänä vuonna 5 prosenttia viimevuotista vähemmän. Maa- ja vesirakenta-

Tuotanto ja tilaukset

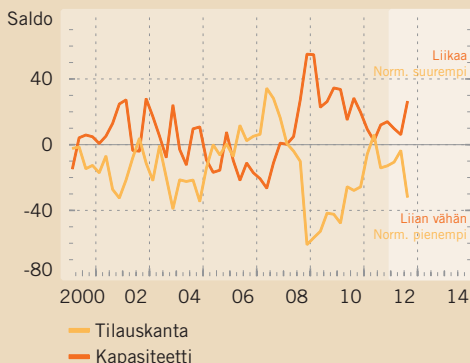
Osakekurssit

2007/1=100, tuottoindeksit

Lähde: Bloomberg.

ETLA S12.2/af05

Lähteet: Elinkeinoelämän keskusliitto, Tilastokeskus.

ETLA S12.2/af01

misessa käynnistynyt elpyminen kasvattaa koko vuoden tuotannon määrää 3 prosenttia. Korjaus- rakentamisen kasvun odotetaan jatkuvan 2 prosentin vuosivauhdilla.

Ensi vuonna rakennustuotannon lasku jatkuu ja talojen uudistuotanto putoaa toistamiseen 5 prosentilla. Maa- ja vesirakentamisen kasvuvaiheen

odotetaan jatkuvan runsaan 3 prosentin vuosivauhdilla. Koko rakentamisen odotetaan supistuvan ensi vuonna 1.5.

Talouden pitkittyvä laskusuhdanne rauhoittaa asuntomarkkinatilannetta. Uudistuotannon supistumisen lisäksi vanhojen asuntojen kauppa vähenee. Markkinoiden hiljentyminen pariaksi

Keskeiset tunnusluvut

	2009	2010	% -muutos		2013 ^E	2014 ^E	Keskimäärin	
			2011 [*]	2012 ^E			2007→11	2012→16 ^E
Tuottavuuden osatekijät								
Tuotanto (arvonlisäys)	-8.7	8.8	4.6	-0.6	-1.4	3.7	1.0	2.2
- työpanos	-8.9	2.2	2.4	0.6	-1.4	0.5	0.5	0.7
- työn tuottavuus	0.3	6.5	2.2	-1.2	0.0	2.3	0.6	1.4
siitä:								
- pääomavaltuistuminen	4.4	0.0	0.5	0.9	1.1	0.5	1.4	0.8
- kokonaistuottavuus	-4.0	6.5	1.7	-2.1	-1.1	1.8	-0.8	0.6

Lähde: Tilastokeskus.

Rakentamisen hyödykevirrat vuonna 2011

PANOSKÄYTTÖ

Liikenne
Rakennusaineteoll.
Metallituoteteoll.
Puuteollisuus
Tuonti
Muu teollisuus
Muut palvelut
Muut panokset
Työvoimakustannukset
Pääomakustannukset

Sisäinen väliuotekäyttö

Rakentaminen
30.6 mrd. EUR

TUOTOS

Asuntojen omistus

Investoinnit

Kulutus

Muu käyttö

Lähteet: Tilastokeskus, ETLAn laskelmat.

ETLA S12.2/a13o

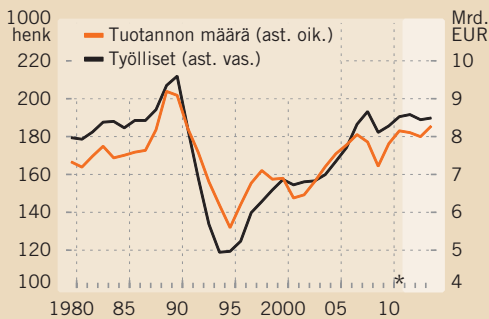
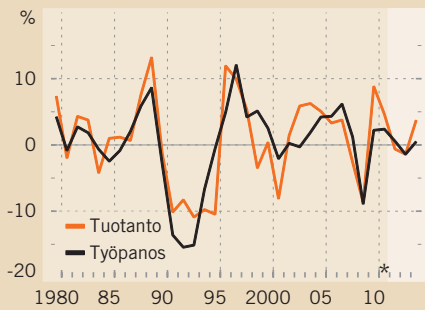
vuodeksi katkaisee asuntohintojen nousukiidon ja saattaa paikoitellen kääntää asuntohinnat laskuun.

Rakennustuotannon supistuminen ja alan yritysten kannattavuuden heikkeneminen vähentävät alan yritysten investointitarpeita ja työvoiman käyttöä. Rakennusalan työllisyyden odotetaan putoavan tänä ja ensi vuonna 1.3 prosenttia. Vuonna 2014 rakentamisen odotetaan elpävän

laaja-alaisesti. Alan tuotannon kasvua vauhdittaa kahden uuden ydinvoimalan rakennustöiden käynnistyminen.

Kotimaan rakennushankkeiden supistumisen vastapainoksi rakennusyritysten kansainvälinen toiminta laajenee. Venäjän ja Baltian maissa infrastruktuuri- ja asuntorakentamisen kasvun odotetaan jatkuvan, mikä lisää kotimaisten rakennusyritysten ja rakennustuoteteollisuuden vientiä.

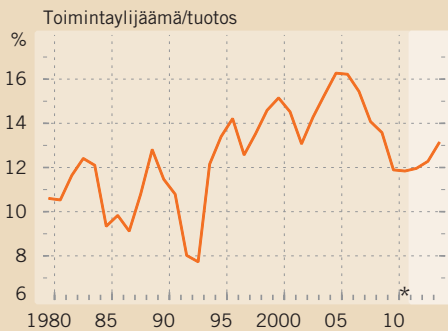
Tuotanto ja työllisyys

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S12.2/af03

Investoinnit ja kannattavuus

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S12.2/af04

Kauppa

KAUPAN SUHDANNENÄKYMÄT PYSYVÄT VAIMEINA

Kaupan tuotannon määrän kasvu tuotoksella mitattuna vaimeni viime vuonna 2.5 prosenttiin. Erityisesti tukkukaupan palveluiden kysyntä oli vaimeaa. Sen sijaan autokaupan myynnin määrä kohoisi 8.8 prosenttiin edellisen vuoden 4.6 prosentista. Kaupan tuotantoa vauhditti erityisesti yksityisten kulutusmenojen 2.5 prosentin kasvu.

Kuluvana vuonna yksityisten kulutusmenojen kasvun arvioidaan vaimenevan 1.1 prosenttiin. Samalla kaupan tuotannon suhdannenäkymät heikkenevät edelleen.

Parin seuraavan vuoden aikana teollisuustuotanto pysyy lähes viime vuoden tasolla. Investointien arvioidaan supistuvan, eli kaupan kysynnän kehitys riippuu pitkälti kulutuskysynnän vaimeasta kasvusta.

Kuluvalla ensimmäisellä neljänneksellä kaupan tuotanto arvonlisäyksellä mitattuna kasvoi vuositasolla jopa 8.8 prosenttia kotitalouksien palkkasumman vahvan kasvun myötä. Lisäksi kaupan myyntiä vauhditti huhtikuussa toteutettu autojen

arvolisäveron korotus. Kuluvan vuoden toisella neljänneksellä kulutuskysyntä kääntyi vahvaan laskuun, ja kaupan tuotannon määrän vuosikasvu jäi 0.1 prosenttiin.

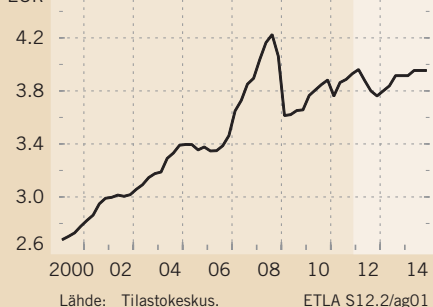
Kuluvan vuoden kolmannella neljänneksellä suhdannetilanteen arvioidaan kääntyneen heikompaan suuntaan, ja erityisesti kuluttajien sekä teollisuuden odotusten merkittävä heikkeneminen viittaavat kysynnän kasvun vähitellen vaimenevan. Myös kuluvan vuoden viimeisellä neljänneksellä kulutuskysynnän odotetaan jatkuvan vai-meana ja kaupan tuotannon arvioidaan kasvavan vain vähän.

AUTOJEN REKISTERÖINNIT KÄÄNTYIVÄT VAHVAAN ALAMÄKEEN

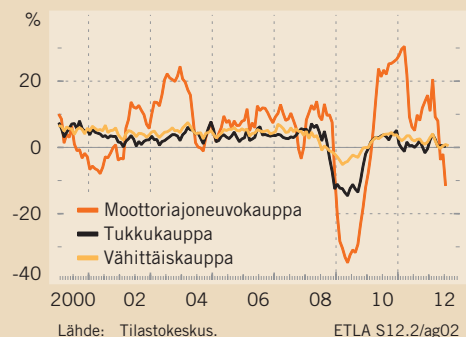
Kotitalouksien moottoriajoneuvojen rekisteröinnit supistuivat alkuvuonna 6.7 prosenttia, ja heinäsyyskuun aikana supistuminen jatkui lähes 20 prosentin vauhdilla. Vaikka korkotason odotetaan säilyvän nykyisellä poikkeuksellisen matalalla tasolla vielä ensi vuoden loppuun saakka, loppuvuonna rekisteröintien supistumisen arvioidaan jatkuvan muun muassa kuluttajien optimis-

Tuotanto

Mrd. Vuoden 2000 hinnoin
EUR

Myyntin kehitys

min laantumisen ja heikon tulokehityksen vuoksi. Keskimäärin autojen kysynnän arvioidaan supistuvan tänä vuonna noin 10 prosenttia.

Lähivuosina automyyntiin odotetaan asteittain elpymisen talouden aktiviteetin nousun ja kotitalouksien tulokehityksen vahvistumisen myötä.

TUKKUKAUPAN SUHDANNENÄKYMÄT HEIKOT

Vuonna 2011 tukkukaupan myynnin määrä supistui 0.1 prosenttia heikkenevän suhdannetilanteen myötä. Kuluvana vuonna toimialan suhdannenäkymien arvioidaan pysyvän melko vaisuina. Rakennustoiminnan näkymät ovat heikkenemässä, ja teollisuustuotannon arvioidaan supistuvan

Keskeiset tunnusluvut

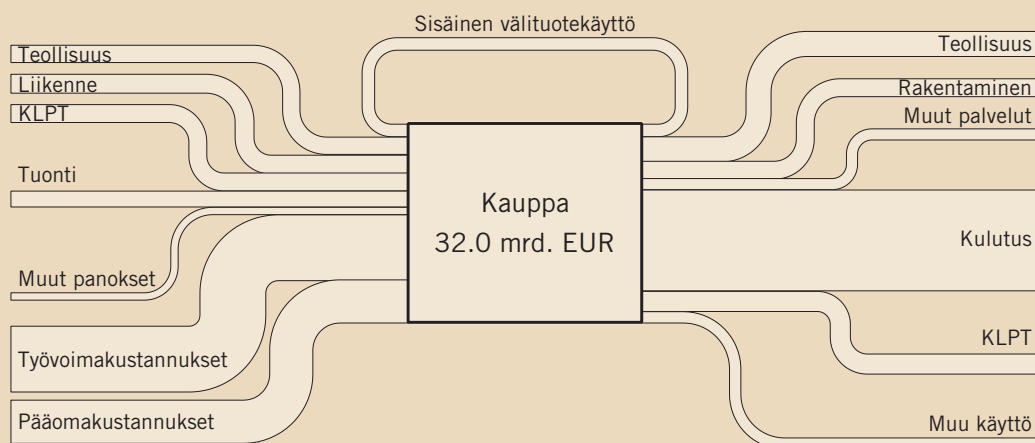
	% -muutos						Keskimäärin	
	2009	2010	2011*	2012 ^E	2013 ^E	2014 ^E	2007→11	2012→16 ^E
Tuottavuuden osatekijät								
Tuotanto (arvonlisäys)	-11.8	5.2	0.9	-0.3	0.7	1.8	2.7	1.9
- työpanos	-3.8	-1.3	0.8	-0.3	0.5	0.4	-0.2	0.6
- työn tuottavuus	-8.3	6.6	0.1	-0.1	0.2	1.4	3.1	1.2
siitä:								
- pääomavaltaituminen	1.6	0.6	-0.1	-0.1	-0.5	-0.2	0.3	-0.3
- kokonaistuottavuus	-9.7	6.0	0.2	0.1	0.7	1.7	2.9	1.6

Lähde: Tilastokeskus.

Kaupan hyödykevirrat vuonna 2011

PANOSKÄYTTÖ

TUOTOS

KLPT = Kiinteistö- ja liike-elämää palveleva toiminta

Lähteet: Tilastokeskus, ETLAn laskelmat.

ETLA S12.2/a13j

muutaman prosentin. Kone- ja laiteinvestointien odotetaan elpyvän vasta ensi vuoden jälkeen.

Tukkukaupan tammi-heinäkuun kumulatiivinen myynnin määrän kasvu oli 2.3 prosenttia. Vuonna 2013 suhdannenäkymien odotetaan pysyvän edelleen melko vaimeina suhdannetilanteen hitaan elpymisen vuoksi. Myynnin kasvun odotetaan voimistuvan vasta ennusteperiodin loppupuolella.

KESTOKULUTUSHYÖDYKKEIDEN KYSYNTÄ VAUHDITTAA VÄHITTÄISKAUPAN MYyntiä

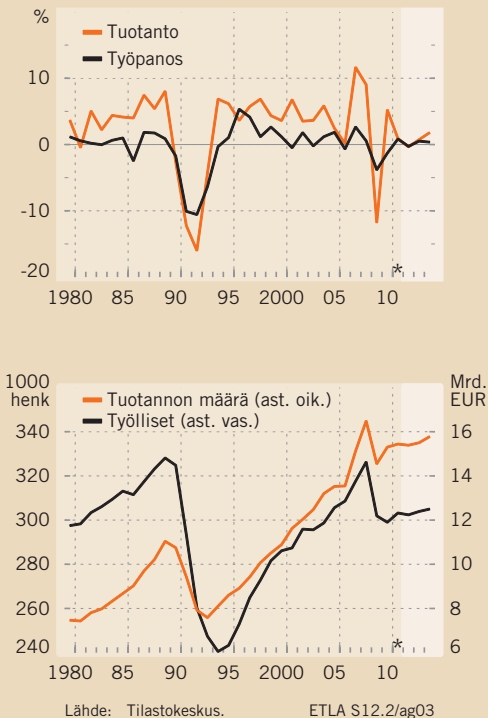
Vähittäiskaupan myynnin määrä kasvoi viime vuonna 2.1 prosenttia, eli hieman enemmän kuin tukkukaupassa. Kotitalouksien reaalin ostovoima kasvoi vain 0.2 prosenttia, ja säästämisaste aleni selvästi. Voimakkaimmin lisääntyivät kestopulutushyödykkeiden, kuten tietoliikennelaittei-

den, tietokoneiden, huonekalujen ja sähkötekni-
sten laitteiden, kysyntä.

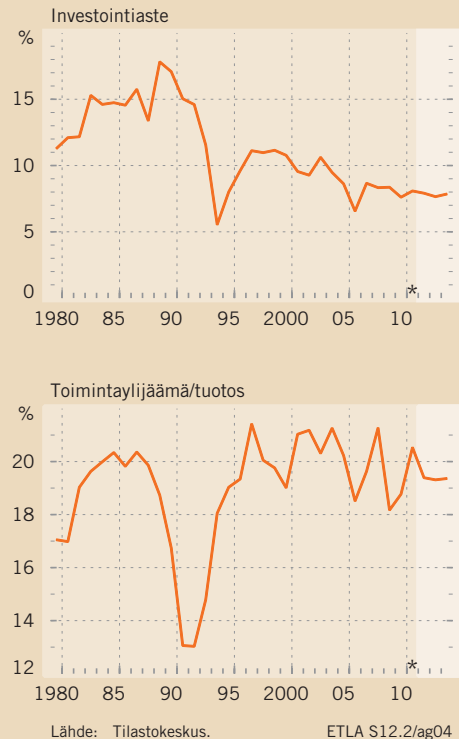
Kuluvan vuoden tammi-heinäkuussa vähittäis-
kaupan myynnin määrä oli 1.6 prosentin kasvus-
sa. Kestokulutushyödykkeiden kysyntä kasvoi
edelleen voimakkaasti. Tietokoneiden ja televis-
iointilaitteiden kysynnän kasvu oli 20–30 pro-
sentin tuntumassa, sen sijaan huonekalujen ja
kodinkoneiden kasvu on vaimenemassa. Elintar-
vikkeiden kysyntä oli 2–3 prosentin nousussa.

Kotitalouksien reaalin ostovoiman vähäisen
nousun odotetaan pitävän vähittäiskaupan lähi-
vuosien myyntikehityksen melko vaimeana. Ensi
vuonna vähittäiskaupan myynnin määrän kas-
vun arvioidaan jatkuvan vain 1–2 prosentin tun-
tumassa.

Tuotanto ja työllisyys

Investoinnit ja kannattavuus

SUHDANNETILANNE ON HEIKKENEMÄSSÄ

Elinkeinoelämän keskusliiton suhdannebarometrin mukaan kaupan alan yritykset arvioivat suhdannetilanteensa heikentyneen hieman kevään ja kesän aikana, ja tilannetta kuvataan jo tavanomaista heikommaksi. Odotukset lähikuukausille ovat varovaiset. Alkuvuoden vahvan kysynnän jälkeen henkilöstön määrä on vielä ennallaan, mutta myynnin kasvun odotetaan hidastuvan ja henkilöstön määrän arvioidaan kääntyvän laskuun.

Kannattavuuden kehitystä kavensi viime vuonna kustannusten vahva nousu. Vähittäiskaupassa myyntihinnat olivat lähes 3 prosentin nousussa, sen sijaan tukkukaupassa myyntihinnat kohosivat 8 prosenttia. Kuluvana vuonna tukkukaupan myyntihintojen nousu on taittunut 1–2 prosenttiin raaka-aineiden maailmanmarkkinahintojen nousun hidastumisen myötä. Sen sijaan vähittäiskaupassa hintojen nousu jäänee runsaaseen 3 prosenttiin. Kannattavuuden arvioidaan pysyvän lähes ennallaan.

Majoitus- ja ravitsemistoiminta

MAJOITUS- JA RAVITSEMISALALLA SUHDANNEODOTUKSET OVAT VAROVAISET

Toimialan tuotoksen volyyymi kääntyi viime vuonna 3.3 prosentin nousuun parin edellisen vuoden notkahduksen jälkeen. Liikevaihdolla mitattuna elpyminen näkyi voimakkaimmin majoitustoimialalla liikevaihdon 7.7 prosentin kasvuna, sen sijaan ravitsemisalalla liikevaihdon nousu jäi 6.0 prosenttiin. Kansantalouden tilinpidon mukaan määrällisesti tuotanto kasvoi kuitenkin ravitsemusalalla enemmän, 4.2 prosenttia, kun majoitustoimialalla kasvu jäi 0.6 prosenttiin. Ravitsemusalan tunnuslukuihin vaikutti arvonlisäveron alentaminen edellisen vuoden heinäkuussa 22 prosentista 13 prosenttiin.

TOIMIALAN ODOTUKSET HIEMAN AIEMPAA VALOISAMMAT

Elinkeinoelämän keskusliiton suhdannebarometrin mukaan hotelli- ja ravintola-alan yritykset arvioivat kuluvan vuoden elokuussa suhdannetilanteensa pysyneen lähellä keskimääräistä.

Myynnin kehitystä pidettiin alkuvuonna melko hitaana, mutta henkilöstön määrä oli hienoisessa nousussa. Tilastokeskuksen tilastojen mukaan työpanos lisääntyi tammi-elokuussa vajaat 3 prosenttia. Odotukset lähikuukausille ovat aiempaa valoisammat. Myynnin odotetaan kasvavan syksyn aikana.

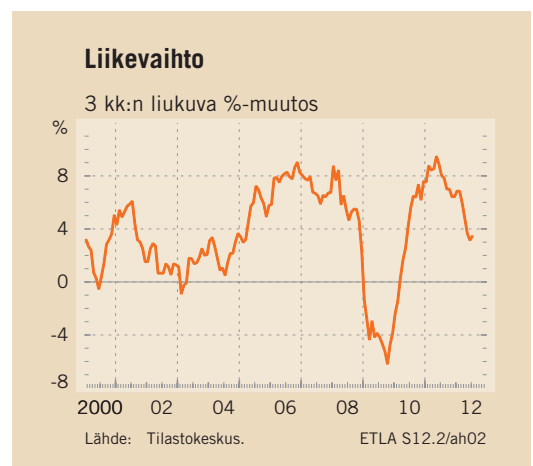
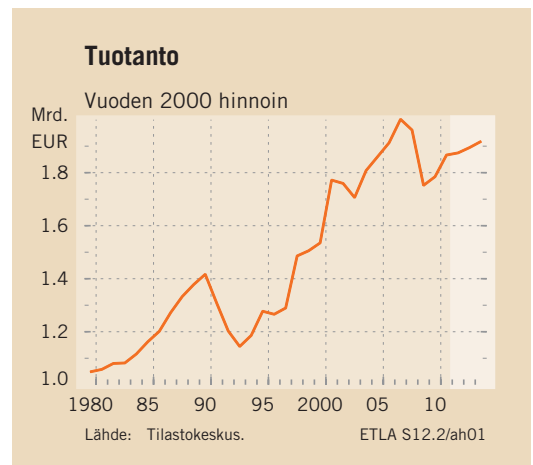
MATKAILUPALVELUIDEN KYSYNNÄN KASVU VAIMENI

Vuonna 2011 matkailijoiden yöpymiset kasvoivat 5.4 prosenttia. Matkailijamäärät lisääntyivät kauttaaltaan eri maista, mutta erityisesti venäläisten, saksalaisten ja yhdysvaltalaisien yöpymiset kääntyivät tuntuvaan nousuun. Kotimaiset yöpymiset kasvoivat 3 prosenttia, sen sijaan ulkomaisien matkailijoiden määrän kasvu voimistui 13.8 prosenttiin.

Kuluvan vuoden alkupuoliskolla majoituspalveluiden kysynnän kasvu on taittunut. Vielä vuoden

ensimmäisellä neljänneksellä majoituspalveluiden kysynnän kasvu oli 5 prosentin tuntumassa. Kysyntä painottui ulkomaalaisiin matkailijoihin, joiden yöpymiset kasvoivat 10 prosentin tuntumassa, sen sijaan kotimaisten matkailijoiden yöpymisten kasvu jäi vain yhden prosentin tuntumaan.

Vuonna 2012 majoituskysynnän kasvun odotetaan vaimenevan suhdannenäkymien heik-

kenemisen myötä. Myös ravitsemispalveluiden kysynnän arvioidaan laantuvan kotitalouksien ostovoiman edelleen heikentyessä.

KAPASITEETIN KÄYTTÖASTEEN NOUSU KOHENSI KANNATTAVUUTTA

Majoituspalveluiden huonekapasiteetin käyttöaste koheni viime vuonna 49.7 prosenttiin edellisen

vuoden 48.4 prosentista. Tämän vuoden tammiheinäkuussa se pysyi ennallaan 49.7 prosentissa.

Toimialan kannattavuus koheni viime vuonna kysynnän kasvun ja kapasiteetin käyttöasteen nousun myötä. Kannattavuuden suotuisan kehityksen arvioidaan jatkuneen vuoden ensimmäisellä vuosipuoliskolla. Vuoden jälkipuoliskolla kysyn-

Keskeiset tunnusluvut

	2009	2010	% -muutos		2011*	2012 ^E	2013 ^E	2014 ^E	Keskimäärin	
									2007→11	2012→16 ^E
Tuottavuuden osatekijät										
Tuotanto (arvonlisäys)	-10.6	1.9	4.6	0.4	1.1	1.2	-0.5	1.4		
- työpanos	-2.2	0.1	-0.4	-0.8	0.0	-0.1	0.5	-0.2		
- työn tuottavuus	-8.7	1.7	5.0	1.2	1.1	1.4	-0.9	1.6		
siitä:										
- pääomavaltaistuminen	1.3	0.7	0.5	-0.1	-0.2	-0.1	0.5	0.0		
- kokonaistuottavuus	-9.9	1.0	4.5	1.3	1.3	1.4	-1.4	1.6		

Lähde: Tilastokeskus.

Majoitus- ja ravitsemistoiminnan hyödykevirrat vuonna 2011

PANOSKÄYTTÖ

Teollisuus
Kauppa
KLPT
Tuonti
Muut panokset
Työvoimakustannukset
Pääomakustannukset

Sisäinen väliuotekäyttö

Majoitus- ja ravitsemistoiminta
6.8 mrd. EUR

TUOTOS

Teollisuus
Kauppa
Muut palvelut
Kulutus
KLPT
Muu käyttö

KLPT = Kiinteistö- ja liike-elämää palveleva toiminta

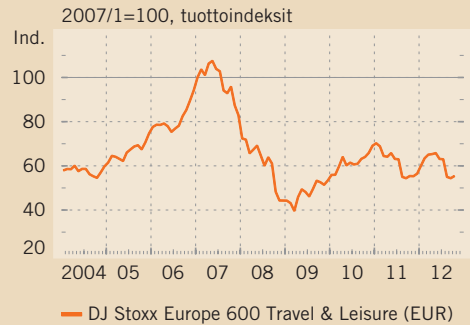
Lähteet: Tilastokeskus, ETLAn laskelmat.

ETLA S12.2/a13k

nän kasvun hidastuminen saattaa hieman alen-
taa majoituspalveluiden huonekapasiteetin käyt-
töastetta. Ensi vuonna kannattavuuden nousun
odotetaan pysähtyvän heikkenevän kysynnän
vuoksi.

Pitkällä aikavälillä toimialan työn tuottavuus on
lisääntynyt yhden prosentin vuosivauhdilla. En-
nustejaksolla tuottavuuden kasvussa ei odoteta
suuria muutoksia.

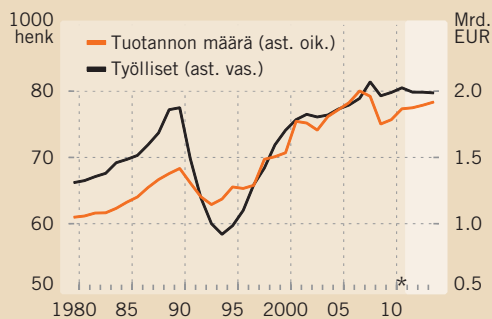
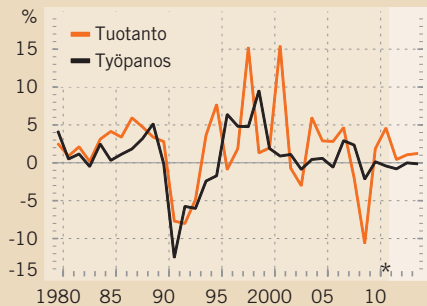
Osakekurssi

Lähde: Bloomberg.

ETLA S12.2/ah05

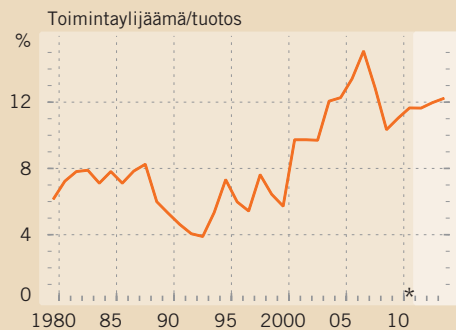
Tuotanto ja työllisyys

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S12.2/ah03

Investoinnit ja kannattavuus

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S12.2/ah04

Liikenne

LIIKENTEEN TUOTANNON KASVU VAIMENEE

Kuljetus- ja tietoliikennepalvelujen tuotoksen määrän kasvu jatkui viime vuonna vajaassa 5 prosentissa.

Kuluvan vuoden alkupuoliskolla kuljetus- ja varastointialan liikevaihdon kasvu vaimeni 4 prosenttiin edellisen vuoden 7 prosentista. Tilastokeskuksen arvonlisäyksen käsitteellä mitattu tuotannon määrän kasvu vaimeni alkuvuonna ennakkotietojen mukaan puoleen prosenttiin, kun se viime vuonna kasvoi keskimäärin 5.2 prosenttia.

Aktiviteetin hiljeneminen johtuu kansainvälisen suhdannetilanteen heikkenemisestä. ETLAn enuste arvioi Suomen tavaraviennin määrän supistuvan tänä vuonna lähes prosentin, ja samalla kotimaassa suhdannetilanne heikkenee viennin laantumisen myötä.

Vuonna 2013 yleisen suhdannetilanteen odotetaan elpyvän vain vähän, ja liikenteen toimialalla tuotannon määrän kasvu jatkuu vaimeana.

Meriliikenteen tuotoksen määrä pysyi viime vuonna lähes edellisen vuoden tasolla. Viron ris-

teilyt kasvoivat edellisestä vuodesta runsaat 5 prosenttia, sen sijaan Ruotsin risteilyt supistuivat pari prosenttia. Ulkomaanliikenteen tavaraliikenne kasvoi 5.6 prosenttia, muun muassa malmin vienti oli vahvassa kasvussa.

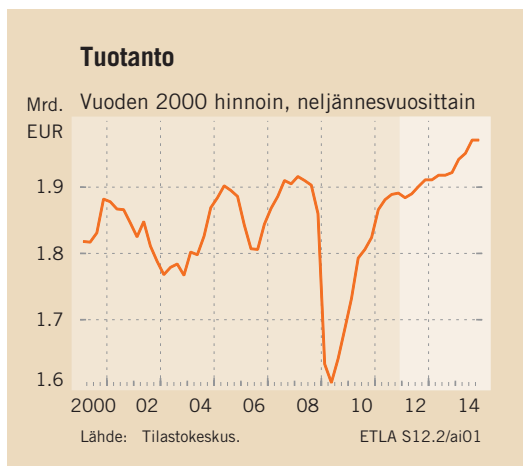
Kuluvan vuoden tammi-heinäkuussa meriliikenteen matkailijamäärät olivat vain prosentin kasvussa. Matkailu Ruotsiin supistui edelleen, ja Viron matkailun kasvu oli vaimentunut 3.6 prosenttiin. Tavaraliikenteessä viennin tonnimääräinen kasvu oli vielä vajaan parin prosentin kasvussa, sen sijaan tuonti supistui jo runsaat 10 prosenttia. Tuonnin alamäki vauhdittui kevään ja kesän aikana lähes 20 prosentin tuntumaan.

Myös **maaliikenteessä** tuotoksen määrä pysyi viime vuonna edellisen vuoden tasolla. Rautateillä henkilökuljetukset supistuivat prosentin verran ja rahtiliikenteessä kuljetusmäärät lähes 3 prosenttia. Kuluvana vuonna rautateiden kuljetussuoritteiden nousun arvioidaan jatkuvan.

Kotimaan tieliikenteessä kuljetussuorite kääntyi viime vuonna 13 prosentin laskuun suhdannetilanteen heikkenemisen myötä. Kuluvan vuoden alkupuoliskolla alamäki jatkui vajaan 10 prosentin vauhdilla. Vuoden jälkipuoliskolla vaimean suhdannetilanteen arvioidaan jatkuvan.

Ilmaliikenteessä tuotoksen määrän kasvu voimistui 16.8 prosenttiin edellisen vuoden 15.8 prosentista. Henkilöliikenteen kasvu voimistui 16 prosenttiin, sen sijaan tavaraliikenteessä kuljetettujen tonnimäärien kasvu vaimeni 8 prosenttiin edellisen vuoden 26 prosentista.

Kuluvan vuoden tammi-lokuussa henkilöliikenne oli kääntynyt lähes 10 prosentin laskuun. Kansainvälisen talouden heikon suhdannetilanteen myötä kansainvälisen reittiliikenteen matkustajamäärät supistuivat lähes 6 prosenttia ja koti-

maanliikenteessä matkailijoiden määrä supistui vajaat 15 prosenttia.

Sen sijaan rahtiliikenteessä kuljetetut tonnimäärät olivat tammi-elokuussa vielä noin 12 prosentin nousussa. Kotimaan liikenteessä nousua oli jopa 30 prosenttia, rahtiliikenteen supistuminen jatkui lähes 10 prosentin vauhdilla.

SUHDANNETILANTEEN ODOTETAAN PYSYVÄN ENNALLAAN

Elinkeinoelämän keskusliiton suhdannebarometrin mukaan toimialan yritykset näkivät suhdannetilanteen pysyneen vakaana, mutta tuntuvasti keskimääräistä heikompana. Tuotannon arvioidaan kasvaneen, mutta kustannusten nousu kaivataa kannattavuutta. Odotukset loppuvuodelle ovat melko vaisut. Myynnin odotetaan pysyvän

Keskeiset tunnusluvut

			% -muutos				Keskimäärin	
	2009	2010	2011*	2012 ^E	2013 ^E	2014 ^E	2007→11	2012→16 ^E
Tuottavuuden osatekijät								
Tuotanto (arvonlisäys)	-13.5	9.0	5.2	1.1	1.2	2.1	0.6	2.3
- työpanos	-2.3	2.2	-0.9	1.1	1.0	3.4	0.6	1.4
- työn tuottavuus	-11.4	6.6	6.1	0.0	0.2	-1.2	0.2	1.0
siitä:								
- pääomavaltuistuminen	1.1	-1.0	0.4	-0.7	-0.8	-1.5	-0.2	-0.8
- kokonaistuottavuus	-12.4	7.7	5.7	0.7	1.0	0.3	0.5	1.8

Lähde: Tilastokeskus.

Liikenteen hyödykevirrat vuonna 2011

PANOSKÄYTTÖ

TUOTOS

KLPT = Kiinteistö- ja liike-elämää palveleva toiminta

Lähteet: Tilastokeskus, ETLAn laskelmat.

ETLA S12.2/a131

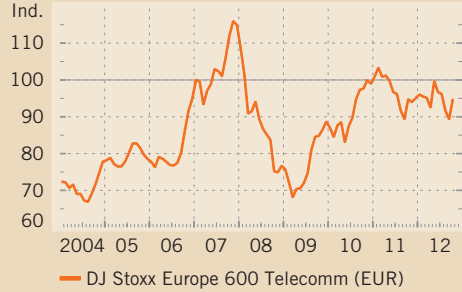
loppuvuonna nykytasollaan, mutta henkilöstö vähenee hieman. Kustannusten odotetaan kasvavan edelleen.

Tilastokeskuksen työvoimatiedustelun mukaan toimialan työvoiman kysyntä oli alkuvuonna muuttaman prosentin laskussa.

Kuljetuspalveluiden työn tuottavuuden kasvu on pitkällä aikavälillä ollut noin prosentin tuntumassa. Lähivuosina tuottavuuden kasvun odotetaan pysyvän pitkän aikavälin keskiarvon tuntumassa.

Osakekurssi

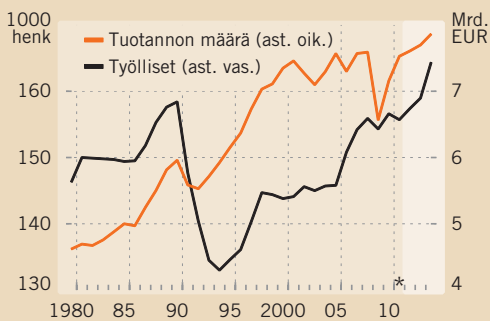
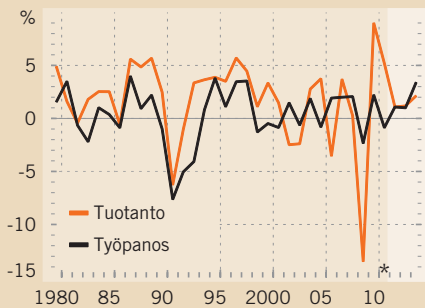
2007/1=100, tuottoindeksi

Lähde: Bloomberg.

ETLA S12.2/ai05

Tuotanto ja työllisyys

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S12.2/ai03

Investoinnit ja kannattavuus

Investointiaste

Toimintaylijäämä/tuotos

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S12.2/ai04

Rahoitus- ja vakuutustoiminta

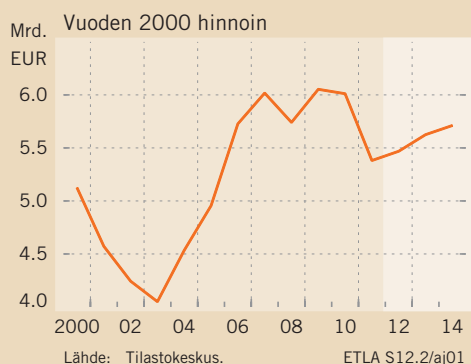
RAHOITUS- JA VAKUUTUSTOIMINNAN SUHDANNETILANNE HEIKKENEE

Vuonna 2011 rahoitus- ja vakuutusalan tuotoksen määrä supistui 4.9 prosenttia. Tuotannon alamäki painottui rahoitusosalalle, mikä supistui 6.2 prosenttia, vakuutustoiminnassa tuotoksen määrä supistui 1.3 prosenttia. Suhdannenäkymien heikkeneminen johtui pitkälti euromaiden rahoituskriisin kärjistyisestä.

Pankkien tulos- ja tasetietojen mukaan vuonna 2011 pankkien tulokset kuitenkin kohenivat edellisvuodesta. Suomessa toimivien pankkien liikevoitto kasvoi 13 prosenttia vuodesta 2010. Euroopan keskuspankin alkuvuoden koron nostot vauhdittivat korkokatteiden kasvua, lisäksi luottovolyymit olivat lievässä kasvussa.

Viime vuonna tapahtunut osakkeiden ja muiden sijoituskohteiden arvojen nousu kohensi selvästi vakuutusyhtiöiden sijoitustuottoja. Tilanne on muuttunut selvästi kuluvaan vuoteen aikana. Sijoituskohteiden arvot ovat romahtaneet ns. rahoituskriisin seurauksena. Sen sijaan vakuutusyhtiöiden maksutulo oli edelleen nousussa.

Tuotanto

Eräitä tuotantoindikaattoreita

Helsingin pörssin vaihto

LUOTTOJEN KYSYNNÄN KASVU VAIMENEE

Euroopan keskuspankki aloitti ohjauskoron nostot viime vuoden huhtikuussa, jolloin korko nousi yhdestä prosentista 1.25 prosenttiin. Heinäkuussa korko nousi 1.5 prosenttiin. Tämän jälkeen ohjauskorkoa alennettiin marras-joulukuussa takaisin yhteen prosenttiin. Suhdanneltilanteen heikkenemisen myötä korkoa alennettiin kulu-

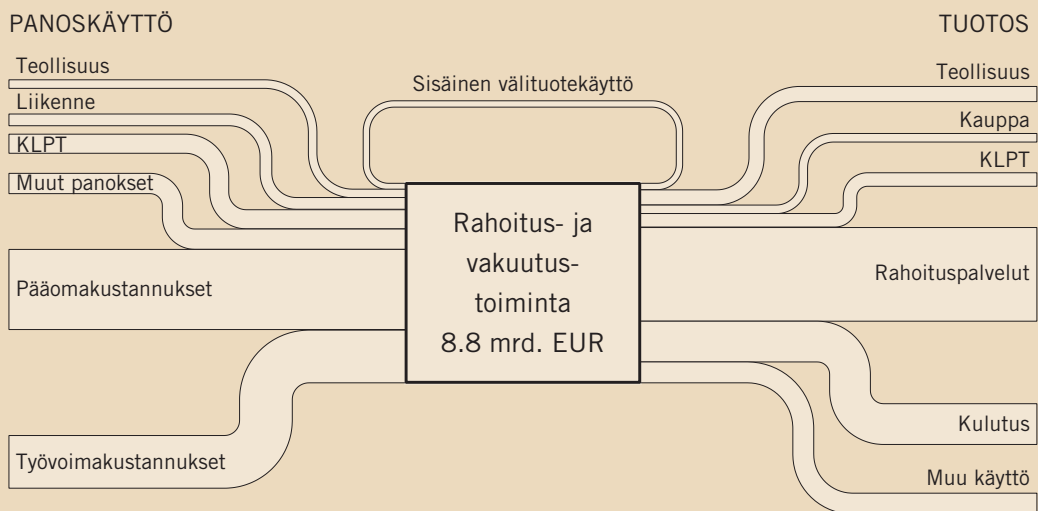
van vuoden heinäkuussa edelleen 0.75 prosenttiin. Odotukset koron alentamisesta ovat edelleen vahvat, esimerkiksi 3 kuukauden markkinakorko oli syyskuun lopussa runsaat 0.2 prosenttia.

ETLAn ennusteessa ohjauskoron arvioidaan pysyvän matalana ensi vuoden loppuun asti. Kolmen kuukauden markkinakoron arvioidaan aset-

Keskeiset tunnusluvut

	% -muutos						Keskimäärin	
	2009	2010	2011*	2012 ^E	2013 ^E	2014 ^E	2007→11	2012→16 ^E
Tuottavuuden osatekijät								
Tuotanto (arvonlisäys)	5.4	-0.7	-10.5	1.6	2.9	1.5	-1.2	2.5
- työpanos	4.9	1.2	0.3	-2.7	0.7	0.5	2.2	0.0
- työn tuottavuus	0.5	-1.9	-10.7	4.4	2.2	1.0	-3.2	2.5
siitä:								
- pääomavaltaituminen	-2.2	-2.5	-2.3	-2.4	-2.8	-1.5	-1.2	-1.4
- kokonaistuottavuus	2.8	0.7	-8.6	7.0	5.1	2.6	-2.0	4.0

Lähde: Tilastokeskus.

Rahoitus- ja vakuutustoiminnan hyödykevirrat vuonna 2011

Lähteet: Tilastokeskus, ETLAn laskelmat.

ETLA S12.2/a13m

tuvan tänä vuonna keskimäärin 0.5 prosenttiin. Vuonna 2013 korko olisi keskimäärin 0.6 prosenttia.

Viime vuonna kotitalouksien uusien asuntoluottojen kysynnän kasvu jatkui runsaassa 10 prosentissa matalan korkotason vauhdittamana. Kuluvan vuoden alkupuoliskolla asuntolainojen kysynnän kasvu on pysähtynyt matalasta korkotasosta huolimatta. Vuoden ensimmäisellä neljänneksellä kulutusluottojen kysyntä oli vielä vahvassa 20 prosentin kasvussa muun muassa autoverotuksen huhtikuisen kiristymisen vuoksi. Toisella neljänneksellä kulutusluottojen nostojen kasvu vaimeni viiden prosentin tuntumaan. Kotitalouksien luottamus talouteen heikkeni tuntuvasti kesän aikana, ja luottojen kysynnän odotetaan pysyvän vaimeana loppuvuoden aikana.

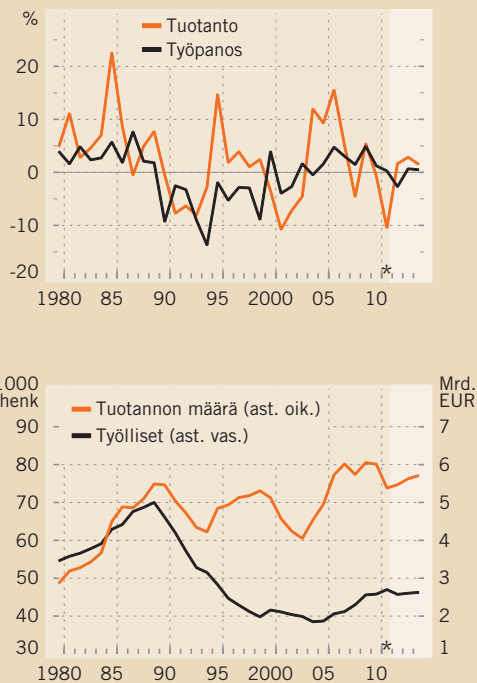
Ennustejaksolla luottokannan kasvun arvioidaan jatkuvan aiempaa maltillisemmin.

Kotitalouksien velkaantumistaso oli vuonna 2011 noin 115.6 prosenttia, mikä ylittää selvästi edellisen 1990-luvun vaihteeseen ajoittuneen huipputasen. Kuitenkin pohjoismaisessa vertailussa kotitalouksien säästämisaste on Suomessa selvästi matalin. Kotitalouksien velanhoidossa ei odoteta esiintyvän merkittäviä häiriöitä varsin matalan korkotason sekä aiempaa pidempien laina-aikojen vuoksi.

TOIMIALAN ODOTUKSET OVAT TOISTAISEKSI VAKAAT

Elinkeinoelämän keskusliiton suhdannebarometrin mukaan toimialan yritykset arvioivat tämänhetkisen suhdannetilanteensa pysyneen vakaana, mutta vähän normaalia heikompana.

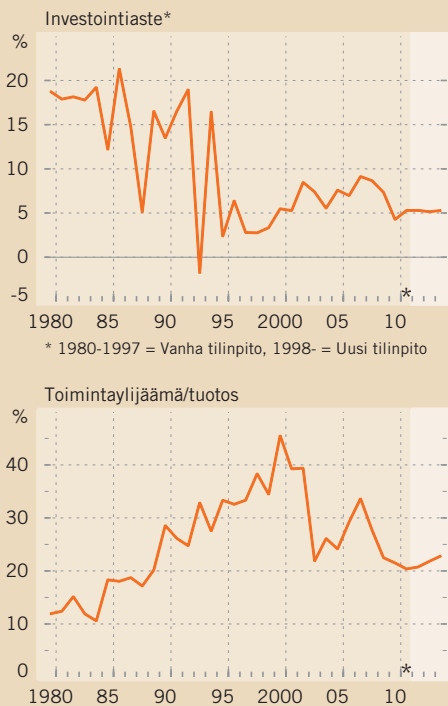
Tuotanto ja työllisyys

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S12.2/aj03

Investoinnit ja kannattavuus

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S12.2/aj04

Lähikuukausina näkymien odotetaan hieman laantuvan. Rahoitus- ja vakuutuspalveluiden myynnin kasvun odotetaan pysyvän lähikuukausina maltillisena. Kannattavuuden arvioidaan jonkin verran heikkenevän.

PÖRSSIKURSSIT HAKEVAT SUUNTAA

Kuluvan vuoden ensimmäisellä neljänneksellä pörssikurssit olivat lievässä nousussa, mutta rahoitusmarkkinoiden epävarmuuden kasvun ja suhdannenäkymien heikkenemisen myötä kurs-

sit kääntyivät toisella neljänneksellä uudestaan selvään laskuun. Kuluvan syksyn aikana optimismi rahoitusmarkkinoiden kriisiin ratkaisemisesta on hieman lisääntynyt ja kurssit ovat olleet lievässä nousussa.

Sijoitustoiminnan tuottojen arvioidaan kehittyvän kuluvana vuonna melko vaatimattomasti. Luottokannan lievän kasvun odotetaan kuitenkin tukevan rahoituslaitosten korkotuottoja, ja korkomarginaalien kasvun arvioidaan jatkuvan.

Kiinteistö- ja liike-elämää palveleva toiminta pl. asuntojen omistus

SUHDANNETILANNE HEIKKENEE

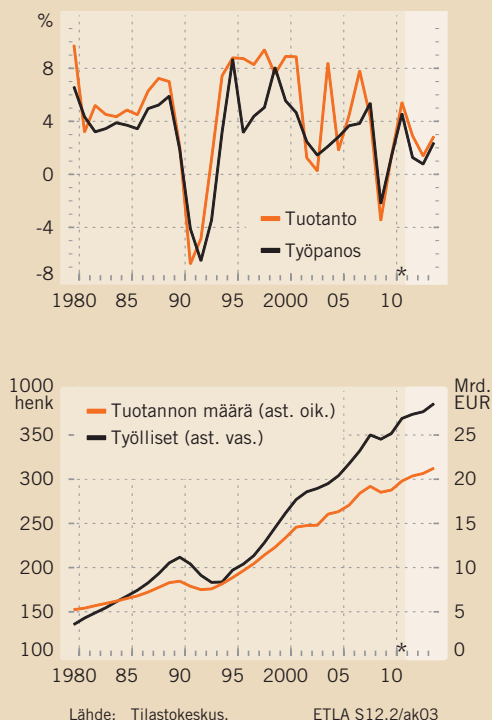
Liike-elämää palveleva toimiala on hyvin heterogeeninen. Kansantalouden uudistuneen toimialajaon mukaan suurimmat alatoimialat ovat informaatio- ja viestintäpalvelut (I), kiinteistöalan toiminta (L), ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toimiala (M) sekä hallinto- ja tukipalvelutoimiala (N).

Tilastokeskuksen mukaan liike-elämää palvelevien toimialojen tuotoksen määrän kasvu vauhdittui selvästi viime vuonna. Hallinto- ja tukipalvelui-

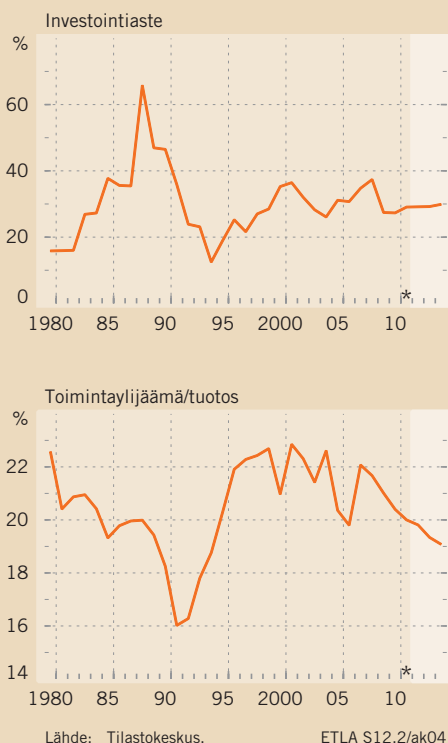
den tuotannon kasvu voimistui 7.2 prosenttiin, ja ammatillisten, tieteellisten ja teknisten palveluiden toimialoilla 5.0 prosenttiin. Myös informaatio- ja viestintäalalla kasvu ylsi vajaaseen 5 prosenttiin, sen sijaan kiinteistöalalla tuotannon kasvu jäi pariin prosenttiin.

Yksittäisistä toimialoista mainospalveluiden liikevaihto kasvoi alkuvuonna 10.2 prosenttia sekä arkkitehti- ja insinööripalveluiden liikevaihto 7.1 prosenttia. Myös tietopalvelutoimialan liikevaihto voimistui 8 prosenttiin, sen sijaan ohjelmisto- ja

Tuotanto ja työllisyys

Investoinnit ja kannattavuus

konsultointitoiminnan liikevaihdon kasvu jäi vaajaan 3 prosenttiin.

Tänä vuonna ETLAn ennusteen mukaan kokonaistuotannon kasvu vaimenee 0.5 prosenttiin, ja ensi vuonna kasvun arvioidaan jatkuvan vain prosentin tuntumassa. Liike-elämää palvelevan toimialan tuotannon kehitys myötäilee melko tiiviisti

yleistä talouskasvua, joten toimialan suhdanne näkymät ovat selvästi heikkenemässä.

Elinkeinoelämän keskusliiton suhdannebarometrin mukaan toimialan yritykset arvioivatkin suhdannetilanteen aavistuksen verran heikentyneen. Odotukset lähikuukausille ovat kuitenkin melko vakaat. Myynnin kasvun odotetaan jää-

Keskeiset tunnusluvut

	% -muutos						Keskimäärin	
	2009	2010	2011*	2012 ^E	2013 ^E	2014 ^E	2007→11	2012→16 ^E
Tuottavuuden osatekijät								
Tuotanto (arvonlisäys)	-3.5	1.3	5.4	2.9	1.4	2.8	3.0	3.1
- työpanos	-2.2	1.3	4.6	1.3	0.8	2.4	2.5	2.1
- työn tuottavuus	-1.3	0.0	0.8	1.6	0.6	0.5	0.5	1.0
siitä:								
- pääomavaltaistuminen	2.2	0.7	-0.3	0.6	0.8	0.3	0.8	0.4
- kokonaistuottavuus	-3.5	-0.7	1.1	1.0	-0.2	0.2	-0.3	0.6

Lähde: Tilastokeskus.

Kiinteistö- ja liike-elämää palvelevan toiminnan hyödykevirrat vuonna 2011

PANOSKÄYTTÖ

Teollisuus
Rakentaminen
Kauppa
Muut panokset
Pääomakustannukset
Työvoimakustannukset

Sisäinen välituotekäyttö

Kiinteistö- ja
liike-elämää
palveleva toiminta
69.5 mrd. EUR

TUOTOS

Teollisuus
Kauppa
Investoinnit
Kulutus
Muu käyttö

Lähteet: Tilastokeskus, ETLAn laskelmat.

ETLA S12.2/a13n

vän vähäiseksi ja henkilöstön määrän pysyvän ennallaan.

TUOTANNON KASVU VAIMENEE ENSI VUONNA

Yhteensä liike-elämää palvelevan toimialan tuotannon arvioidaan kasvavan tänä vuonna noin 2 prosenttia. Ensi vuonna tuotannon kasvun arvioidaan hidastuvan edelleen heikkojen suhdanneäkymien vuoksi.

